

xx.

DISSERTATIO IURIDICA

DE

IURE PRÆVENTIONIS
CIRCA VENATIONEM,

Von

Recht der Vor-Sagd!

Quam

DIVINIS AUSPICIIS

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO REGIÆ DOMUS PRINCIPE AC DOMING

D N. CAROLO,

PRINCIPE BORUSSIÆ MARCHIONE BRANDENBURGICO, RELIQUA

IN REGIA ACADEMIA FRIDERICIANA

PRO-RECTORE MAGNifico

PRÆSIDE

IO. FRIDEMANN SCHNEIDER,

PHIL. ET IUR. DOCT. LOG. AC PRIM. PHIL. ORD. IURIUM EXTRAORD. PROFESSORE

Ad diem 3. Octobr. MDCCXV.

MODESTO DISQUIRENTIUM EXAMINI SUBICIT

CHRISTIANUS AUGUSTUS HIEPE,

Sangerhusanus Thuringus, Advocatus Regiminis Weisenfeldensis Ordinarius,

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Litt. CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

XX.

DISSERTATIO JURIDICA

IURE PRAEVENTIONIS
CIRCA VENATIONEM

IO FRIDEMANN SCHNEIDER

PRINCIPIS ROTOMAGNI DUCIS BRUNSVICENSIS

DN. CAROLI

PRINCIPIS ROTOMAGNI MARCHIONIS BRUNSVICENSIS, HELDRIUM

AN REGIA ACADEMIA JURISPRUDENTIAE

PRO-RECTORIS MAGISTRUM

IO FRIDEMANN SCHNEIDER

PRINCIPIS ROTOMAGNI DUCIS BRUNSVICENSIS, HELDRIUM

MODESTO DISCRETURUM EXAMINE SUBIIT

CHRISTIANUS AUGUSTUS HILPE

PROFESSORIS IURISPRUDENTIAE, ACADEMIAE ROTOMAGNI

IN ROTOMAGNO

MDCCCXXXIII. AET. T. XXXIII.

B. G. D.

DE

IVRE PRÆVENTIONIS CIR- CA VENATIONEM.

Don

Recht der Vor-Jagd.

SUMMA.

DE iure præventionis traditur regula, quæ rationibus suis confirmatur. §. I. Et de iure quidem præventionis generalis circa venationem removeatur. 1. Oppressiva, quæ tyrannorum propria. Cuius evoluitur origo, sublato inter Cornelium Agrippam & D. Ziglerum sensu, explicatur in doles, ac demonstratur injustitia (1) a naturali hominum æqualitate (2) ab eventu cum noxiæ, quem exhibet Pufendorfius, tum absurdo sive ingenium, sive adfectus ita opprimendi hominis inspicitur: ratione huius testimonium Senecæ; ratione illius exemplum Caligulæ adductum est. §. II. Eadem venatio dividitur, quod sit (a) singulorum hominum, quam inter antiquos Aristoteles, inter recentiores Comringius & Meierus defendit: illius πῶτον ψῆδος de servis natura, horum ratio, a præstantia personæ petita, refutatur. Quo autem adfectu ceperit, inuestigatur. (b) integrarum gentium, a Grecis propugnata sub obtentu barbarici, qui tamen diluitur, in vanibus Grotio & Zieroldo. Apologia Dominici a Soto pro Hispanis adversus Americanos examinatur, eamque plus pro-

)(2

ba-

SUMMARIA.

bare, quam probandum erat, exemplis evincitur. Interim non iuris, sed iniurie actus est, qui in presenti non attenditur. § III. Excludit r II. Arenaria, cuius natura, persona, quæ illam olim exercuerunt, una cum scopo expenduntur. Abusu vero accedente, Imperator Caligula permotus fuit, ut pœnam obiciendi bestiis delinquentes introduceret. Quam ob causam Christiani arenarie venationi interesse suis prohibuerunt. Hac occasione etiam vindicatur can. 1. à mala D. Schambogenii interpretatione. Contra Pruckmanni sententia laudatur. Ex dictis inferitur ad ius præventionis non pertinere venationem arenariam, quia pœna, aut spectaculi, non iuris ac privilegii auctus erat. § IV. Includitur ergo III. Saltuosa, circa quam generalis illa Principum præventio primum sibi vindicat locum. Ad ducto duplici fundamento: unum, a permissione iuris naturalis; alterum ab occupatione per universitatem. Cause, propter quas subditis venatio adempta, recensentur. Insuper liberæ venationis incommodis, adiectisque restrictæ commodis. § V. Manzius castigatur, qui ex præscriptione ius venandi Principum repetiit, eiusque intuitu Hamii distinctio explosa est. § VI. Dubium D. Schöpferi, quo ius præventionis Principum circa venationem impugnat, a tacita renunciatione petitum, quam ex receptione iuris Romani collegit, dissolvitur, refutata eiusdem limitatione, tamquam superflua. § VII. Quo præventionis ius Principum non obstante, salva tamen remansit subditis præventio ad abigendas feras. Ad quarum damnum restitutionum obligatos esse Principes, ostenditur. Notato Molinæ ac Lessii rigore, & laudato Haunoldi temperamento. Reiectis etiam Mohrii & Merckelbachii subtilitatibus forensibus circa illam damni reparationem. § VIII. Differentia inter ius Romanum & Germanicum in decisione casuum, qui ad præventam venationem pertinent, urgetur. Equidem Romanis legibus ius præventionis circa venationem privatos habuisse, tametsi in alieno fundo, demonstratur. Quomodo id iuri gentium perperam accensuerit Tribonianus? § IX. Iure Ger-

SUMMARIÄ.

manorum feras esse res publicas evincitur tam rationibus, quam legibus. Adversa Illustr. Bergeri sententia examinatur. Illustr. Thomasi & Boehmanni distinctio contra obiectam ferarum libertatem applicatur. Novum quoque dubium ex Iure Saxónico de tribus nemoribus, banno ferino munitis, dissipatur. §. X. De ferarum dominio Grotii & Pufendorffii opinio, quorum falsæ hypotheses confutantur. Leges obiectæ conciliantur, & incommoda, quæ sententiam premere videbantur, tolluntur. Equibus Huberi sententia pari modo restringenda erit. §. XI. Repetuntur species venationum, electis illis, in quibus ius præventionis occurrit; remotis, a quibus exulare solet. Obiter de venatione ferarum noxiarum actum, quam alii liberam, alii superiori venationi adnexam esse statuunt. §. XII. Casus I. de speciali Principis præventionem circa venationem (a) ratione temporis, intra quod venari vasallos suis aliisque vetuit. Istius temporis calculum secundum calendarium tam antiquum, quam novum iniri, ex variis mandatis venatoriis declaratur: addita duplici prohibendi ratione: una a conservatione ferarum; altera ab evitacione damni in frugibus metuendi. Exceptiones quoque insertæ sunt, quas necessitas & frugalitas dirigit. (b) ratione constitutum, qualis præventio nititur consuetudine. In fine adposita est e mandato venatorio Schwarzburgico poena contravasallos transgressores, qui aliquando legem, aut consuetudinem illam violant. §. 13. Casus II. De Principe non in finibus, sed in fundis vasallorum ius præventionis circa venationem præventivæ. Ubi tres sententiæ referuntur: una affirmantium; altera negantium; tertia distinguentium. In singulis animadvertitur confusio (1) inter questionem iuris, ac voluntatis. (2) inter id, quod consuetudinis est, & mera ratiocinatione eruitur. Unde illatio a Landseßiati ad ius prævenandi & convenandi Principum reiecta est. (3) inter actum iuris & humanitatis: cautela Grotii de posteriore inculcatur. De ubertiore autem decisione remissive. §. 14. Negativa sententia

SUMMARIÆ.

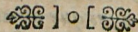
tia eligitur, eaque probatur (1) ex natura utilis dominii. (2) ab effectu præscriptionis immemorialis. Cuius intuitu Scipionis Gentilis & D. Titii error notatur. §. XV. Affirmative sententiæ argumenta excutuntur, quorum (1) a modo concedendi regalia cumulative, non private factò. Resp. Hunc conferendi modum, tam bene interpretationis regulæ, quam periculum futuræ turbationis excludunt. (2) a clausula salvo iure suo. Resp. Que a recentiore quodam iço huc adplicatur non a statu tantum controversiæ abludit, sed petit etiam id, quod in principio est. (3) a comparatione cum servitute. Resp. In confusionem iurium desinit, & præterea a scopo aliena est. Reprehenditur Zoanettus. Cuius reprehensioni subiiciuntur due exceptiones: una a generali Principis præventionis, altera a præventionis in finibus. §. XVI. Cas. III. de venatione precaria agit, circa quam ius præventionis speciale, quod Principi convenit, spectatur (1) in revocatione eius venationis ante tempus conventum. Ubi questio evolvitur: An precaria venatio ad tempus constitui possit? (2) in exercitio suo, quam litteræ concessionis earumque solemnibus formula exprimentur §. XVII. Cas. IV. de iure præventionis inter convenantes, quod non ratione solum, sed & consuetudine e. g. Thuringorum nititur. Sperdelius refutatur, itemque Mobrius, cuius hypothesis examinatur. Temperamentum pro decisione huius casus subiectum est. §. XVIII. Cas. V. de illo, qui feram in silva sua excitat, aut vulnerat, eaque aufugit. In huius decisione tres occurrunt sententiæ. Una capienti tribuit cum Gaio & Pruckmanno, que reicitur per distinctionem status & LL. Altera vulneranti præfert cum Trebatio, que impugnat per fidam acquisitionem. Tertia capte divisionem fovet cum Sebastiano Medices, que propter subtilitatem suam exploditur, nihil irrivante duplici limitatione, quarum (1) a qualitate vulneris (2) a modo dividendi & selectu partium divisarum ex iure Longobardico petita est. Hinc ius præveniendi videtur assignandum esse persequen-

SUMMARIA.

quenti. Cuius persecutionis investigatur (1) iniustitia ex LL. consuetudine & pactis (2) modus exprimitur (3) tempus determinatur. Obiectio ex iure Saxonico novissimo contra sequelam venatoriam solvitur. Hanc observari in Gallia, Italia aliisque locis ostenditur. Schneidevvinus notatur. §. XIX. Contra ius sequela obicitur (1) violentus ingressus in alterius silvam. Resp. Hunc avertit permissio sive ex lege, sive ex consuetudine, sive ex pacto. Distinctio D. Glete exhibitur, tum propter scholasticam subtilitatem, tum quod petitionem principii in se contineat. Leges, quas adducit, a scopo alienæ esse videntur. (2) privata prohibitio. Resp. Non potest publicæ permissioni derogare (3) admissio furti, quod ferae sint fructus fundi alieni. Resp. per explicationem L. 26. D. de usur. ubi Heroldi iudicium laudatur. Adversarii quoque ex propria hypothesis convincuntur. §. XX. Cas. VI. de prævidente feram expenditur. Solvitur obiectio, quæ ex acquisitione longa manu facta, eruitur. Prævisionem non sufficere, sed præventionem corporalem in venatione necessariam esse, probatur. §. XXI. Cas. VII. de fera ex silva circumspiciens aufugiente, quæ circumspicienti, non præveniendi debetur. Atque hæc decisio probatur (1) ex natura possessionis (2) ex intentione circumspicientis (3) ex comparatione cum feris in vivario. Obstant L. 3. §. 14. D. de A. vel A. P. resolvitur. Franzkii dubio etiam dissipato §. XXII. Cas. IIX. de fera ex vivario aufugiente, sed a vicino captam restituenda esse priori domino probatur, præsertim si vivarium habeat (1) ex præsumptione derelictionis cessante (2) ex duratione domini, licet naturalis possessio sit amissa (3) ex reservatione domini, signo declarata. Ad Zigleri argumentum a recuperata fera libertate respondetur. Mala Pusendorfii applicatio eius distinctionis, quæ inter feram mansuetam & vivario comprehensam est, taxatur. De exoticis feris actum, eaque ab aliorum præventionem eximuntur. Hugo Grotius contra D. Gribnerum defenditur, quod non petat principium, sed a contrario sensu deducat argumentum. Cuius etiam aliter rationes solvuntur. Dubium D. Schöpfer-

SUMMARIA.

feri, ut pote a statu controversæ alienum, repudiat. §. XXIII. Cas. IX. de fera in laqueo constricta profertur, ubi ius præventionis (1) ex circumstantia loci (2) ex modo constrictiois dirimitur. Molinæ & Lessii sententia de dividenda hac fera examinatur. Hugonis Grotii error de proprietate laquei aliorumque instrumentorum ad hanc capturam necessaria eluditur. §. XXIV. Cas. X. De præventione proprietarii contra usufructuarium respectu venationis. Quæ probatur ex his rationibus (1) quia ferae proprie non sunt in fructu. (2) quia privatis prohibita est venatio (3) quia inter regalia est relata. Qv. 1. An ex generali investiitur a subvasallus ius prævenandi contra vasallum præterdere possit? Negativa D. Heroldi sententia adoptatur, & contra D. Loesteri objectiones vindicatur, quarum (1) a vi & efficacia generalis investiituræ. Resp. Ab hac excipiuntur regalia, in quæ specialis subinfendantis affectio cadit. (2) a scientia & patientia Domini. Resp. Facti esse, & dissentientia adverse esse videntur. Qv. 2. Num venatio in fundo alieno per præscriptionem immemorabilem adquisita sit servitus? Negantium opinio rursus eligitur contra Zasium & Zoanetium, quorum falsa hypothesis adducta est. Consideratur quoque Mohrii & Schilteri illatio, qui a iurisdictione ad venationem concludunt. Cautela Illust. DN. Bergeri commendatur. Ulterior autem disquisitio ad consuetudinem loci remissa est. §. XXV. Cas. XI. de iure præveniendi circavenationem liberam, quæ apud Romanos erat iuris communis; apud Germanos est actus iuris singularis ac privilegii, Hypothesis de præsumptione libertatis declinatur. Loca & persone, quibus venatio libera convenit, designantur. Modus eandem exercendi, feramque captam distribuendi, aut adiudicandi, adfertur. Conclusio excusatione. §. XXVI.

§. I.

N omnibus pæne rebus magnam semper rationem temporis habuerunt non sacratissimi modo legum conditores, sed & cordatissimi earum interpretes. Quorum prudentiæ debemus, quæ vulgo circumfertur, regulam: *quod melius sit prævenire, quam præveniri.*

Neque sine gravissimis rationibus eos ita statuisse, arbitramur. Scilicet, ut hominum, ad otium & imprudentiam proclivium, diligentiam atque vigilantiam excitarent: vel ut tollerent occasiones contentionum ac litium inter pares, aut non multum impares: vel denique ut nemini ius semel acquisitum auferrent. Quas subiectis exemplis variis legumque decisionibus haut ægre probare possemus, si nobis placeret, ab aliis dicta verbosius persequi, neque ad propositum argumentum properare, in eoque laudatam regulam saltim adplicare mallems.

§. II.

Ne vero nimis properando a nobis confundantur, quæ circa venationem ipsam probe distingvenda atque cum cura observanda sunt. Hinc sub initium ius præventionis, quod intuitu venationis oppressivæ prætenditur, ad examen vocandum esse duximus. Quamvis ex professo de tali venatione acturi non simus, intentione brevitatis nos ab illa

A

retra-

2 DE JURE PRÆVENTIONIS

retrahente *vid.* §. 3. nihilominus ut differentia paullo adcuratius percipiatur, & status controversiæ melius formetur, pauca de venatione ista oppressiva delibare fas erit. Cuius originem a Caino & Lamecho repetit, desperabundus ille vanitatum in scientiis censor, Henricus Cornelius Agrippa in *Lib. de vanit. scient. c.* 77. quam ad Nimrodum, urgente opinione communi reiecit D. Z'glerus in *Lib. II. de Fur. Maiestat. cap. XIV. §. 4.* quod dictum *Genes. X. 9.*, ubi Nimrod robustus venator adpellatur, hoc sensu explicant interpretes, quod violentia sua venatorum more, feras persequentium, plures homines subegerit. Cum ergo oppressiva venatio modo singulis hominibus, modo integræ genti accommodatur: de priorè Aprippæ; de posteriorè Z'gleri sententia intelligenda est. Ad venationis autem huius indolem quod attinet, ea tunc exercetur, quando robustiores, potentiores, iique ceteris sagaciores, minus potentes, pauperes, ac ingenio hebetiores instar ferarum invadere, & sub iugum suum redigere, omni vi astuque adhibito, conantur. Quo minus vero venationem hanc admittamus in eaque recurrentem præventionem reputemus pro actu iuris, multæ rationes impediunt. Nam iure naturali certum est, quod etiam adducit Ulpianus in *L. 4. D. de F. & F.* omnes homines sive sagaces, sive ingenio hebetes, nasci liberos. Qua naturali æqualitate nos instigante hebetioribus magis miserendum, quam irascendum est: tantum abest, ut opprimere eos liceat. Imprius quod dubium est nullum, eiusmodi homines ærumnis adhuc fieri stolidiores, ut frustra sperent huiusmodi oppressores, se per capturam eis beneficium allaturos esse. Neque proinus quod alteri est utile, id ipsi per vim licet imponere. Hinc Pufendorfius de *F. N. & G. Lib. III. cap. II. §. 8.* præclare dixit: *Vix quisquam est ingenio ita stupido, quin arbitretur, rectius aut commodius suo ingenio se vivere, quam si ad alterius arbitrium se componat.* Id quod multo magis in integris

CIRCA VENATIONEM. 3

gris nationibus obtinet, quarum nulla ita abiectio est animo, ut non domestico regi imperio, quam aliis subiecta esse velit. Deinde qui ad parendum videntur apti nati, vel ingenio, vel affectu tales sunt: sed neutrum sufficit ad oppressionem, quia stupidis ingenio, potius, consilio quam imperio succurrendum est, prout alias durioribus remedia mitiora præferuntur. Neque pravus affectus conducet venationi oppressivæ. Quis enim non est servus affectuum, alius libidini, alius ambitioni, alius avaritiæ, omnes timori serviunt, uti, experientia iudice, asserit Seneca in *Epist.* 47. Atque hoc casu non propria quidem servitus erit, sed mutua inter se omnium hominum. Accedit, quod ad illud alter non statim tenatur, ad quod aptus est, latius explicante Grotio in *Lib. II. de J. b. & p. cap. XXII. §. 11. & 12.* Ceteroquin Romanum populum e folio Caligulam dejicere oportuisset, de quo Passienus apud Tacitum *VI. ann. XX.* palam fateatur, *neque meliorem servum, neque deteriorem Dominum fuisse.*

§. III.

Non deficit quidem his prætextus, qui venationem oppressivam tam singulorum hominum, quam integrarum Gentium tuentur. Etenim ad illam, quam singulorum esse diximus commentum Aristotelis *ex libr. I. Pol. c. III.* de servivis natura applicant, hac hypothesi nitentes, Democrito a Pufendorfio tributa in *Lib. VIII. de J. N. & G. c. III. §. 7.* quod præstantior imperare debeat minus præstanti. Miramur autem eandem a D. Conringio in *Disp. de Subiectione & Imperio §. 5. seq.* & D. Meiero in *Comment. ad Lib. I. Pol. Arist. cap. II.* pro stabilienda naturali servitute commendari. Verum aptitudinem personæ confundunt cum titulo, ad acquirendum imperium & Dominium necessario. Quamvis igitur plures sint hominum, corpore suo ad labores aptiores, at animi viribus aut raris aut nullis; pacto tamen, similive titulo non intercedente, ut animo prudentio-

4 DE JURE PRÆVENTIONIS

ribus obsequantur, compelli nequeunt. Manente etiam perpetua illa litium occasione, quis altero sit præstantior & ad imperandum aptior. Quam una cum aliis incommodis, quæ premunt hanc opinionem prolixè exposuit Pufendorfius *de J. N. & G. Lib. III. cap. II. §. 8. & Lib. VI. cap. III. §. 2.* Ambitione ergo matre inventa, & obstetricis crudelitate, propagata est servitus illa naturalis. Quibus expensis minime omnium probanda est venatio oppressiva in integrarum gentium, qua olim Græci alias gentes obtentu barbariei in potestatem suam, quo iure quæve iniuria, redigere ausi fuerunt. Ita Euripides in Iphigenia testatur de illis: *Βασιλεύων δ' ἑθνητες εἰσὸς ἀρχεῖν ἀλλ' βασιλεύεις ἑθνητων. τὸ γὰρ δῆλον, ὃ δὲ εἰλεύθερον.* Verum exacto iudicio hæc ponderant liquet, quod elegantia morum, qua Græci ceteris præcellere voluerunt, ad illorum honestatem atque animi innocentiam parum aut nihil contulerit, nedum ut causam belli iustificam contra gentes barbaras ipsis præstare potuisset, de qua Hugo Grotius *Lib. II. de J. B. & P. cap. XXII. §. 10.* operose disputavit. Præsertim si ea coniungantur, quæ de prærogativa barbarorum populorum præ cultioribus integra dissertatione D. Zieroldus præclare exhibuit. Quam ob causam operæ suæ perdidit pretium Dominicus a Soto cum in *Lib. IV. de Iustitia & Jure quest. II. art. II.* Hispanos, Græcorum hac in parte æmulos, tueri eorumque contra Americanos susceptam oppressionem ita probare fatigat: quod beluarum ritu hac & illac palantes oberrent, vi cogere iisque bellum inferre Hispani potuerint, ut ab illa feritate desisterent, seque prudentioribus regendos traderent. Quæ ratio, si quem persuadendi valorem haberet, non Hispani tantum, sed & reliqui Europæ populi Jus habuissent invadendi & Americanos & totius fere Asiæ incolas, utpote quibus animi prudentia aliisque virtutibus longe superiores esse videntur. Maxime de gentibus Asiaticis id ipsum confirmante Agesilao apud Plutarchum in *Apotheg.*

L^a

CIRCA VENATIONEM.

Laconic. τῆς τῆν κρίαν κατοικησῆας, ἐλευθέρως μὲν κακῆς, δὲ λέγει
 δὲ ἀγαθῆς εἶναι. Adeoque merito deferitur Soto a religio-
 nis suae fociis, quorum praecipuus Josephus a Costa in *Praef.*
Lib. III. de Promulgatione Evangelii apud Indos, & Franciscus
 a Victoria in *Relect. moral. V.* Fallitur autem gravissime,
 cum idem Moralista existimat maius malum inter America-
 nos hoc modo evitari. Quod & universim verum non est, uti
 demonstratum in §. *praec. 2.* & praeterea malum morale sc.
 oppressionem innoxiae & forte sua contentae gentis permit-
 tit, ut aliquod bonum eveniat, conversio & emendatio Ame-
 ricanorum. Pluribus haec persequi nolumus quia extra praesentem
 sunt controversiam, quae circa saltuosam non oppressivam
 venationem occupata erit. Taceo, praeventio-
 nem in hac venatione non iuris, sed potius iniuriae actum
 esse.

§. IV.

Et quamvis arenaria venatio, quia cum bestiis, potissimum
 autem cum feris, instituta fuit, propius accedat ad saltuosam,
 quod more suo ex legibus & rerum testimoniis ostendit
 D. Zigler in *Lib. II. de jur. Majest. cap. XIV. §. V.* Nihilominus ab hac,
 quantum ad ius nostrum praeventio-
 nis attinet, singulas illius circumstantias perpendenti, multum
 discrepare videbitur. In ludis enim Circensibus obtinuit
 venatio isthaec arenaria, quoties cum bestia pugnaturi in
 arenam prodibant. Rosinus *Antiquit. Rom. lib. V. cap. 24.*
Lipius in lib. I. amphit. cap. 3. et Lib. II. Saturnal. cap. 3.
 Neque a servis aut captivis tantum, tamquam abiectissimis
 mortalium, uti Rosinus iterum testatur *lib. cit. cap. 5.*
 sed ab ingenuis etiam ac liberis hominibus suscipiebatur
 inter Romanos, quorum alii quaestus gratia, scilicet operas
 suas locando, alii explorandae virtutis causa hanc venationem
 iniverunt: quorum illi pugna sua contraxerunt infamiam
L. 2. D. in f. de his, qui not. infam. hi, bona intentione eos iuvante,
 bonam quoque famam reportaverunt

runt *L. 1. §. 6. D. de Postul. L. 14. pr. D. de his, qui not. infam.* Quippe qui ad bellicam virtutem consequendam, ac robur corporis sui augendum, cum feris decertaverunt. Et, imperante Caligula, cum nimis populus Romanus delectaretur illis bestiarum certaminibus, in alimenta vero earundem multum annuatim foret impendendum, non iniquum putabat Imperator, delinquentes, ob scelera sua mortem meritos bestiis obicere, eosque in harum pabulum destinare, ad sublevandum hoc pacto a nimis alimentorum sumtibus Rempubliam. Suetonius *in vita Caligulae cap. XXVII.* Primus ergo omnium Imperatorum, Caius Caligula, motus ratione quadam boni publici, id genus supplicii excogitasse perhibetur, quo in spectaculo publico ob crimen stipiti alligati bestiis obicerentur dilaniandi. Atque in arenaria venatione maxime occurrebant spectacula, quæ in Codice Iustiniano æque ac Theodosiano integris titulis *de spectaculis* referuntur. Quibus etiam Christi nomen professi recte abstinerunt, formula baptismi eosdem admonente, *abrenuncio spectaculis*, quia semper aliquid crudelitatis in se continuerunt. Hanc ob causam sacri canones damnaverunt venationem, quod ex iis cognoscere licet, quos S. Augustino debemus uti *Can. 7. 8. 9. 10. dist. 86.* Fallitur itaque D. Schambogen, qui *in Comm. ad Inst. §. 12. de rer. divis.* modo citatum *can. 10.* de venatione oppressiva declarat: quem tamen partim inventio S. Patris, partim connexio præcedentium canonum, ab eodem auctore professorum, partim mores istius sæculi, partim denique analogia canonice doctrinæ, satis confutant. Si præterea clericis venationi saltuosæ aut vacare, aut interesse, non permixtum est *juxta Can. 1. dist. 34.* multominus de arenaria id adferendum. Neque officit nobis *Can. 11. dist. 86.* qui a diverso auctore, S. Hieronymo compositus, & fallacia accidentis obnoxius erit, si de alia, quam oppressiva venatione intelligatur. Quam interpretationem nostram ante D. Ziglerum *l. c. §. VIII. seq.* macule propugnavit in argu-

men-

CIRCA VENATIONEM.

7

mento hoc exercitatissimus D. Pruckmann *Tr. de Venatione cap. IV. n. 3.* De venatione, inquit, quæ in arena peragitur, non vero de saltuosa, quæ vere nobilis est. Principibus nobilibusque digna canon 10. dist. 86. accipiendus erit. Plura, quæ ad componendam hanc litem spectant, non adferemus, ne limites semel præfixi excedantur. In his enim nosmetipsos ita constringemus, ut arenaria venatio etiam a iure præventionis removeatur, quæ spectaculi causa suscepta, si non ubique in pœnam; minimum tamen in damnum, a fera illatum, deserit. E contrario saltuosa, circa cuius præventionem versamur, ad acquirendum feræ dominium, commodum atque oblectamentum hominum dirigatur. Arenaria igitur venatio, actus vel tristis spectaculi ludique, vel pœnæ, extra litem nostram ponitur; at saltuosa, juris ac privilegii actus, variis acerbisque controversiis, quæ inter prævenientem ac præventum venatorem moveri possunt, occasionem nunc suppeditabit.

§. V.

Antequam vero hanc arripiamus, præ ceteris illa præventio consideranda est, qua Principes, rerum potiti, venationem ademerunt subditis, sibi que solis, iure non penitus repugnante, & accedente occupatione per universitatem, adplicuerunt. Inter omnes enim constat, venationem ex iure naturali permissivo cuiuslibet privatorum secundum statum naturalem, iuxta ac popularem, competiisse, de quo D. Simon in *Disp. de Justitia permissiva cap. IV. §. 6.* latius egit frustra dubitante L. Br. de Lyncker in *Analect. ad B. Siruvii S. I. C. Exercit. XLI. §. 8.* Id vero per Principes mutari posse, dubio caret. Cum primis si gravissimæ ponderentur rationes, quæ ad talem mutationem Principes permoverunt, invitante ipsos iure superioritatis & vi illa imperii, quam in privatorum agris sibi vindicant ac tuentur. Nam propter Principum in locis propriis, publicisque ac privatis cum dominium, cum potestatem, ut & propter agriculturæ favorem, pro-

pter negatum privatis armorum usum, propter præcavendum ferinæ speciei interitum, propter laborum subterfugia tollenda, propter avertenda latrocinia, & propter conservandam Reipublicæ tranquillitatem, venationes inter nobiles sunt restrictæ, & quod ad privatos attinet, passim fere gentium abrogatæ sunt. Quibus diligenter ad animum revocatis non incommoda modo promiscuæ ac liberæ venationis tolli, sed & commoda, quæ ex restricta venatione oriuntur, provehi, satis abundeque patecet. Scilicet, ubi homines sine discrimine persequuntur venationem, pæne trans-eunt in feras, oppida in latibula, agricultura in discordiarum semina, artes mechanicæ in otia, otia in cædes & rapinas, usus armorum in audaciam, audacia in rebellionem, rebellio in cladem Reipublicæ. Ex diverso Principibus relicta venatio, hanc non promittit, sed protinus præstat utilitatem. Martius quasi ludus illis aperitur, scholaque bellorum; ubi adoriri sibi oblatum hostem ac persequi: excipere invadentem & sustinere: quin supervenire & ex insidiis imprudentem opprimere non ioculari, sed seria meditatione discitur. Artibus his olim futuri Duces imbuebantur, teste Plinio in *Panegy. Traiani*. Certare cum fugacibus feris cursu, cum audacibus robore, cum callidis astu; nec mediocre pacis decus habebatur, submota campis irruptio ferarum, & obsidione liberatus agrestium labor. Non ergo indigna est Principibus venatio, jureque optimo circa hanc præventio illis debetur. Conf. Georgius Franzkius *Exerc. XIV. qu. 2.* &, qui hunc excerptis Ahasverus Fritschius in *Corp. Jur. Venat. P. II. Conf. XXVI.*

§. VI.

Nihil itaque causæ fuit D. Mantzio, ut reiectis & rationibus §. præced. adductis in *Commentario suo rationali ad §. 12. Inst. de rer. divis.* ex præscriptione Principum venationem deduceret. Omissis recti tramite, in simpulo fluctus movere voluit. Existimavit enim Principes ab initio venationem pro-

CIRCA PRÆVENTIONEM.

99

prohibuisse, sed subditos non contradixisse, atque hoc modo ius quasi possessionis eosdem adquisivisse, quod accedente temporis lapsu præscripserint. Sed magnopere ipsum decipi, ex occupatione per universitatem, a quovis Principe sub initium suscepti imperii facta, luculenter evinci potest, *vid. infr. §. 9.* Præventio igitur, non præscriptio est, quæ ius venandi Principum ostendit. Deinde minus recte præsupponit, quod Principes ius aliquod subditis quæsitum, interveniente horum negligentia, ademerint; cum tamen ius naturaliter acquirendum, saltim anteverterint ac impediverint. Quemadmodum vero Princeps per legem v. g. usufructuionis in subditis dominium acquisitum extinguere potest: ita multo magis potest impedire dominium acquirendum, cum facilius impediatur ius quærendum, quam adimatur iam quæsitum. Fatemur quoque, libertatem naturalem fuisse privatis hominibus, ut feras occupare potuissent; at in statu naturali, eiusque æmulo statu populari. Mutata utriusque status facie, ac lege civili superveniente illa libertas, iustas ob causas sublata est: imagine cuiusdam venationis liberæ in certis locis adhuc incautos fallente. Hugo Grotius *de J. b. & p. L. II. cap. II. §. 5. & cap. III. §. 5. & cap. VIII. §. 5.* In primis, quia ius naturæ venationem liberam non præcepit, sed pro certo rerum statu ac sub conditione permisit, donec summa Principum potestas de illa aliud statueret ac disponderet, tunc lege lata, in se iusta præventio, melius confirmata est. D. Weizenegger *de Venation. cap. III. n. 20. seqq.* Unde licet cum Mantzio ponamus, a præscriptione repetendum esse ius Principum circa venationem; nihilominus intentione sua Ingolstadtensis Ictus excidet: cum præscriptio Principum prohibitionem ex postfacto tueatur, de quo iam disceptatio non est, sed potius præventionem ac primam Principum prohibitionem licitam esse, demonstravimus. Ex dictis sequitur superfluum quoque esse D. Hanii distinctionem inter venationem, quam exercent Principes in locis publicis, & quæ

B

quæ

que ab iis exercetur in agris privatorum, ita, ut illa ad Principes iure superioritatis pertineat; hæc iure immemorialis præscriptionis usurpetur. D. Hanius *ad Wesenbec. de a. r. d. n. 7.* Nam occupatio per universitatem dudum hanc distinctionem abolevit, ferasque inter res publicas redegit, ut ne amplius illa locorum differentia opus esset.

§. VII.

Iacto sic fundamento atque vindicato, cui licita præventio Principum circa venationem innititur, eidem per iuris Romani receptionem istis tacite renunciassent ac rursus subditis suis concessisse non videntur. Quod dubium D. Schöpfer *in Disputat. de iure Principis circa adespota cap. II. n. 7. seqq.* sibi de Principibus Germaniæ obiecit, additaque limitatione, nisi iure suo etiam post ius civile receptum ipsi constanter usi fuerint, vitare ac solvere conatur. Verum ab eo, ut dissentiamus hac in parte, multæ suppetunt causæ. Principio enim ius Romanum in subsidium receptum est, adeoque eis, quæ ordinariæ ac patrii, nec tam privati, quam publici iuris fuerunt, negotiis derogare non potuit. Hinc venationes, inter Germanos, dominio silvarum & ferarum ad universitatem ob antiquis temporibus pertinente, quamprimum illis Principes imperare ceperunt, uti ad hos iure præventionis pervenerunt *vid. § 5.* ita sub regalium numero comprehensæ, post iuris Romani receptionem illibatæ remanserunt. De quibus accurate multa tradidit D. Schilter *in Exerc. D. XLV. § 4.* eaque in parte merito sequendus est. Præ ceteris vero probe animadvertendum est, receptionem iuris Romani propterea tacitam renunciationem iuris venandi in se non continuisse: quia eatenus facta esse censetur, quatenus statui tam publico, quam privato Germanorum convenit. Atque huc tendit egregia illa legum Romanarum comparatio, quam cum Germanorum moribus ac institutis sedulo instituit Illustris DN. Thomastus *in Usu Inst. & Digest. hodierno passim*, itemque

que paullo copiosius in nuperrime habita dissertatione *de rite formando statu controversæ, an LL. iuris Justiniani sit frequens, an exiguus usus practicus in foris Germaniæ.* Porro in aprico est, Principes non legibus a se latis tantum sed & ultro a se receptis, solutos esse. Ideo plane supervacaneum est, dubium reddere Principum ius præventionis circa venationem ex sola iuris Romani receptione. Ex dictis tandem liquet, D. Schöpferum limitatione sua carere potuisse. Cum nemo privatorum, nedum Princeps ius suum temere iactare, eique renunciare præsumatur, quamdiu alia voluntatis coniectura superest. Ab arbitrio quidem Principum dependet nunc ius venandi, sed cui & quantum de hoc iure suo permittere, & quas leges, sub certa pœna observandas illis, quibus pro liberalitate sua id concedunt, ponere velint, ex regulis prudentiæ petendum est conf. D. Zigler *de Jur. Majest. Lib. II. cap. XIV. §. 27.* Quare non iuvat, privatum esse in possessione iuris venandi, nisi eius titulum edere queat. Ad quem edendum eo magis compellitur, quia præventio ac præsumptio pro Principe militant.

§. VIII.

Ceterum iure hoc præventionis minus obstante, subditis ius salvum remansit, ut arcerent feras a fatis ac frugibus depascendis. Alia enim est præventio ad capiendas feras, alia est ad avertendum damnum, seu abigendas feras: Prior in *preced. §. 5.* Principibus vindicata; Posterior subditis relicta est. Siquidem cuivis licet sua defendere contra quemcumque privatum, unde a potiori inferendum est, contra feras, quas utiq; subditi alere cum suo damno non tenentur, ceu pluribus demonstrat Sebastianus Medicus *Tr. de Venat. Pr. 1. qu. 19.* Neque privatæ solum, sed & publicæ utilitati adversum est, feras nimium fovere, ut inde damnum in agriculturam redundet, ita ut scrofa cum suis natis, qui vel maxime frugibus nocent, integrum agrum nociva proboscide sua fodiant, aliaque bestiaæ fegetes depascant. Arbi-

trentur potius Principes, egregium esse prosperitatis suæ gradum, suis non damnosum esse: nec videantur suorum subditorum fortunas adfingere, pro quorum compendio laborare debent. Conf. Kolb. *Tr. de Venat. Concl.* 35. Quia intentione iuris venatorii conditores diserte permiserunt subditis suis, a frugibus feras abigere. Ita Saxo Legislator in der Chur-Sächsischen Jagt- und Forst-Ordnung *art. VII. inf.* adducta a Fritschio in *Pr. III. Corp. iur. Venat. p. 10.* disposuit: Wir haben den Leuten, so innerhalb und an unser Wildbahne gefessen, gnädiglich nachgelassen, daß sie mit kleinen Hunden, die nicht Jagt-Hunde seyn, NB. das Wildprät abscheyen, und thun euch darzu gnädiglich erbieten, welcher hierüber von dem Wildprät beschädiget, und auch solches anzeigen und bescheinen wird, daß Wir uns gegen denselbigen gnädiglich erzeigen wollen. Vicissim agricolæ, permisu hoc utentes, sedulo sibi caveant, ne præventione sua venatoribus frivole noxii sint. In primis vero bombardas in venatoria silva non displodant, nec agros suos hortosque palis nimium acutis circumcingant, neque feram inibi deprehensam interimant, aut canibus suis in silvis sine appenso fuste libere errare permittant. Kolb. *loc. cit.* Quam limitationem suppeditat die Oesterreichische Jagt- und Forst-Ordnung *cap. 13.* apud Fritschium *l. c. p. 79.* itemque die Wirtembergische Jagt- und Forst-Ordnung, *Tit. Von dem Forst-Zütern und ihren Heyden,* apud eundem *l. c. p. 170 & 171.* Ubi specialis etiam casus habetur, de fera occasione huius abstrionis peremta, daß, wenn sich ein Wildpret in einen Zaunstecken sprengete, oder in andere Wege niedergeleget, und beschädiget würde, die Frucht-Hüter solch Wildpret ohne Verzug dem nächst gefessenen Waldvogt, Forstmeister oder Knecht ausantworten oder anzeigen, und dabey mit Wahrheit verständigen wie solches zugegangen sey. Postquam enim lege publica Principes reddiderunt iudicium suum incapaces dominii circa feram captam, uti supra §. 7. traditum est, inde ius retentionis, aut præventionis, hoc casu exercere

cere nequeunt, sed ipsorum captura habetur pro apprehensione Principum propria. Manente tamen obligatione in Principibus ad cavenda vel resarcienda damna subditis, si quæ passi sunt ex omiſſa venatione, & hinc ſecuta ferarum multiplicatione. Hanc Moraliftæ ſecundum hypotheſin ſuam tantopere exaggerant ac urgent, ut prius abſolvi nolint venationum dominos die Jagt-Herrn, niſi de damno provideant reſarciendo, & averruncando eo, quod feræ aliorum prædiis ac fruſtibus inferunt. Ludovicus Molina *Tom. I. de J. & J. Diſp. 47.* Leſſius *L. 2. de J. & J. c. V. d. 7.* At benignior illis eſſe videtur Haunoldus *de J. & J. in Tr. I. c. I. controver. 3. n. 79.* reſtringitque, niſi ſubditi ex pacto teneantur huiusmodi damna ſuſtinere, forte quod prædia vicina hac conditione comparaverint, aut neglexerint media, quibus ſe potuiſſent ex indulto Principis indemnes ſervare. Sicut autem hæc reſtrictio illum Moraliftarum rigorem temperat; ita ſubtilitates iſtæ negligendæ ſunt, quas circa remedia ad damni a feris dati reparationem competentia collegit Georgius Mohr *de Venat. P. I. cap. IV. n. 21.* eiusque veſtigia premens Thomas Merckelbach ad Klockii *Vol. I. Conf. XXX. n. 24.* his verbis commentatus eſt: Nicht weniger weiß man ſich auf denen Rechten zu erinnern, daß dießfalls der Wildbans-Herr, da er das dominium über das Wild hat, wegen erlittenen Schadens und zu deſſen eſtimati- on entweder utili La- quilia, oder de paſtu pecoris actione, oder auch ex Edicto D. ſi quadr. pauper feciſſ. dic. mit Recht vorgenommen und eingefasset werden kan. Verum hæc actiones aut movendæ ſunt contra Dominum venationis mediatum e. g. nobilem, aut imediatum e. g. Principem imperii: illic ſimplex querela atque imploratio regiminis ſufficit pro damni reſtitutione, ceſſante in foris noſtris ſolemni formularum uſu, quam tales actiones præſupponant; hic, communione iuris civilis Princeps non tenente, omnium minime adplicari poſſunt: con- ceſſa tamen ſubditis facultate, ut in ſupremis imperii

judiciis, denegata huc usque, aut protracta iustitia, eiusdem damni refusionem deposcant. Certum itaque est damnum incuria dominorum per feras datum, ab illis plene resarcendum, modus tantum id petendi moribus seculi & regulis prudentiæ dirigendus est, ius quidem subditis non deficit, sed exsecutio eius per quam difficilis esse videtur. Vid. Grot. *Lib. II. de J. b. & p. XIV. §. 6.* Sub hac cautione adiicimus ea quæ iustissime hanc in rem scripsit DN. de Seckendorff in *Teutschen Fürsten-Staat P. III. c. III. reg. 5. §. 1.* Nur daß hingegen die Obrigkeiten und Jagt-Befügete denen schädlichen Raub-Thieren auch abzuhelffen, und im Nothfall NB. sich und die Seinigen dafür zu schützen, niemand wehren, und ander Wildpret nicht in solcher Menge hegen, daß dadurch der Feld-Bau verdorben werde, NB. nachdem sie auch nach Billigkeit solchen veranlasten Schaden zu ersetzen gehalten seyn.

§. IX.

Remotis nunc illis circumstantiis, quæ ius præventionis circa venationem ambiguum reddiderunt, ad casus ipsos progrediemur. Quorum decisionem quædam difficultas, ex differentia iuris Romani & Germanici orta, sufflaminare videtur, quæ brevibus etiam expedienda est. Iure enim Romano, ac florente adhuc statu populari, ius venandi privati convenisse cum *ex §. 12. J. de R. D. tum ex præced. §. 7.* adparet, idque perperam iuri gentium l. c. Tribonianus adscripsit, cuius vestigia præter commentatores maxime secutus D. Mohr in *Tr. de Venat. P. I. c. II. n. 41. seq.* sed singulis responderi potest ex Hug. Grotii *L. II. de J. b. & p. c. VIII. §. 1.* quod ius civile, inter varias gentes distributum, cum eo confundant, quod proprie dictum est ius gentium. Romano igitur iure præventionem circa venationem nimis usitatum fuisse, acquisitiones feræ in alieno fundo captæ, etiam si domino prohibente, clare testantur *iuxta cit. §. 12. J. de R. D. L. 3. §. 1. D. de A. R. D.* Cum enim iure hoc fera nullius sit, eandem cuivis occupanti cedere, expeditum est. Sed muratum

CIRCA VENATIONEM.

17

tum hæcenus est Ius Romanorum. *vid. § 5. & 7.* ut proinde ad eius dispositionem in arduo hoc argumento provocare minus tutum sit. Accedente insuper eo, quod ne publicis quidem personis apud Germanos, tametsi iure venandi instructis, alterius silvas fundosque publicos ingredi permittatur, nisi ius sequelæ venatoriæ ibidem consuetudine receptum esse, ab eis doceatur. De qua tamen paullo post §. 18. dicemus.

§. X.

Iure vero Germanorum, sublata illa libertate naturali circa feras capiendas, & Principibus, ab eisque privilegio instructis, adserto iure venandi, feræ non amplius sunt res nullius, sed publicæ. *vid. Antonius Seydensticker in Tr. de Furib. ferar. §. 6. & 7.* Adeo, ut in venatorio districtu, si quæ circumvagantur, licet sigillatim nondum sint captæ, in dominio tamen eius existant, qui iure venandi ibi potitur. Id quod rationibus tueri, æque ac legibus Germanorum propriis valeamus. Equidem illis ita demonstramus ferarum dominium, quod ex occupatione per universitatem facta, *iuxta §. 5. & 6.* qua res immobiles publica utilitate tunc exigente, Principes sibi adquisiverunt, simul his accedentes res mobiles, sibi adquisiverint. Quare specialis illa feræ captura Principibus primum haut confert dominium, uti sentit Ill. Dn. Berger *in Resolut. ad Comp. Lauterbach. Digest. p. 701.* falsa nitens hypothesis, quod *Principes ius suum habeant a populo*, ac proinde nec aliter eo uti possint, quam olim privati, in venatione occupati. Sed si dicendum, quod res est, Principes illud ius habent potius ex occupatione territorii, in eoque districtus, qui feram comprehendit, & ibi ius habent eandem capiendi, non ut domini fiant, sed ut ea uti possint, quoties indigerint. Hinc, quod Vir illustis infert, ex adductis circumstantiis non sequitur. Scilicet *ius verus saltem iustum esse ratione personæ, non ratione modi acquirendi.* Feræ enim in banno ferino, *iuxta ac in locis privatorum, degentes in Prin-*

Principum dominium pervenerunt occupato solo, atque ita mediante occupatione per universitatem in eo manent, donec solum mutaverint, adeoque in acquirendi modo utique mutatio quædam accidit. Gratis ergo vir summus dixit, *Principem ius habere a populo, cui ius venandi naturaliter competit*. Quotopere hoc f. lat. differuimus *cit.* §. 7. ibique ostensum ac evictum est, ius occupandi, a subditis non esse translatum in imperantes, sed illi potius ab his, id consequi debent. Deinde leges Germanorum sententiam nostram comprobant, ut enim prætereamus, quæ in capitularibus Regum Francicorum de ferarum dominio Carolus M. præcepit *Lib. IV. capitul. cap. 42.* neque Constitutionem Conradi Salici, quam Goldastus exhibuit *Constit. Imper. Tom. III. p. 312.* attingamus, ius Alemannicum *cap. CCXXXVII. §. 7.* a Schiltero hac in parte laudatum *in Exercit. ad D. XLV. §. 10.* tanquam omnium clarissimum nobis adlegavisse suffecerit: Wenn es zu Recht des ist, daß da der Wildpan ist. Ain jeglich Wild ist eines Mannes mit recht, dieweil es in seiner Gewalt ist, kumt es aber auß seinen Wildpan, so ist es nicht sein. Unde adparet, feras nondum captas esse Principum, non impediente infinita illa circumvagandi libertate, quæ illis competit, utpote quæ perpetuum, non momentaneum dominium excludit. Vid. Illustr. DN. Thomasius *in Inst. iurisprud. Div. lib. II. cap. X § 147. & 148.* Quamvis etiam modo dicta ferarum libertas speciale ac privatum dominium reddat ambiguum; non tamen easdem, quæ in territorio Principum inveniuntur, a generali ac publico eorum dominio subducitur, uti bene distinguit D. Bechmann *in Us. Pract. Dig. de A. R. D. u. 32.*, quia omne, quod est in territorio Principum, ad ipsos pertinet. Idcirco non adversatur sententiæ nostræ ius Saxonicum *LR. lib. II. art. 61.* quod trium tantum nemorum, banno ferino munitorum, facit mentionem his verbis: *Diss sind drey Banfeste: der eine ist die Heyde zu Roynne, der ander ist der Hars, der dritte die Maget. Heyde oder Prettinische.* Quibus

bus indicantur ex peritorum venatorum mente, quæ loca præ ceteris ad venationem sunt idonea, da die beste Wildfuhren sind, wo das Wild seinen Stand hat: ut propterea tamen Principibus non denegetur ius venandi ferarumque dominium in locis vulgaribus, quæ stilo venatorum adpellantur die gemeine Wildfuhren-Plätze, da weder Wildnisen, rechte haupt-Hölzer, Bera noch Thal, sondern allein Hecken, und der mehrere Theil Bau-Güter sind. Neque dissenturos iuvabunt ea, quæ sequuntur: wer hierinnen Wild fahet, der soll wetten des Königs Bann, das sind sechzig Schilling. Credimus enim ab initio neglectam fuisse a Principibus in locis vulgaribus venationem, vel ob raritatem ferarum, ibi commorantium, vel ob iuris, sibi etiam in illis, quæ sita ignorantiam. Detecto post errore atque intellectu ad eadem loca ius venandi extendisse Principes, nulli dubitamus, cum amplitudinem istius iuris melius perspexerunt. Cuius rei coniectura nobis esse poterit, exigua admodum multa, quam feripetis, bannum ferinum violentibus, dictaverunt.

S. XI.

Non igitur sola prohibitione feræ subiiciuntur dominio prohibentis, sed ex prævenientis occupatione *iuxta* §. 5. Et si ex Hug. Grot. *Lib. II. de J. b. & p. c. VIII. § 5.* & Pufendorfio *de J. N. & G. Lib. IV. cap. VI. § 4. seq.* hæc nobis opponi queat. Verum uterque Iuris naturalis interpres præstruxit falsas hypothesen: quarum una, ius occupandi dominio postponendum, uti Grotius *l. c. §. 1.* cum tamen ad eius adquirendi titulos pertineat; altera rem desinere commune esse per solam prohibitionem: quæ licet in quibusdam procedat e. g. in acquisitione servitutis negativæ; nihilominus in pluribus fallit, alioquin melior esset prohibentis, quam possidentis conditio. Neque sententiam nostram premit incommodum, quod ex *L. 3. §. 14. D. de A. vel A. P.* petierunt, ubi Iulius Paulus inferre videtur: *ut, si quis silvam emeris, videatur is omnes feræ possidere.* Quominus enim

hoc stringat, iurium, a dissentientibus admiffa, confufio impedit. *vid. §. 9.* Hinc, dominio illo ferarum publico ac momentaneo a nobis defenfo, non est, fed adparet absurdum easdem redigi adhuc in dominium per specialem occupationem, fcilicet intelligitur speciale ac perpetuum. Et Paulo Iurifconfulto opponimus Salyium Iulianum in *L. 26. D. de ufur.* qui venationem fructibus accenfet, fed fructus funt partes fundi, teste Gaio in *L. 44. D. de R. V.* adeoque fundi poffefforibus debentur. Manente interim discrimine inter res fe moventes, uti funt feræ, & inter aliorum auxilio mortas. Id quod eo fenfu capiendum est, ut dominium rerum fe moventium fine speciali adprehensione fit tantum momentaneum, quod fæpius dictum, & tamadiu duret, donec femetipfas, uti feræ folent, extra occupatum folum non moveant. Sin vero accidar, ut fine facto humano alio fe conferant, abiecto animo redeundi, dominoque non perfequente, tunc dominium illud definit, eoque facto aliarum rerum immobilium acceffiones fiunt, ac inftar pertinentiarum fe habent. *Illustr. DN. Thomafius in Inft. Iurispr. div. Lib. II. cap. X. §. 151.* Qualis ergo domini, talis etiam poffeffionis ratio est, fi reliquæ circumstantiæ confentiant. Atque harum intuitu non obeft, quod Grotius *l. c. §. 6.* dixerit *poffeffionis initium esse corporis ad corpus adiunctionem*, cum procedat in speciali illa occupatione, de qua paullo ante egimus, hoc efficiente, ut feræ non amplius tamquam res accefforiæ, fed ut principales ac feparatæ fe habeant, non momentaneo, at perpetuo dominio fubiectæ, ad liberio rem ufum adplicentur. Hac, non alia mente, amplectenda est Ulrici Huberi fententia in *Prælect. ad Dig. de A. R. D. §. 7.* exiftimantis, ius venandi habentes, intercedente quodam ministerio fingularum non capiendarum, fed captarum ferarum dominos fieri, nempe dominio perpetuo ac speciali.

§. XII.

Ex quibus proclive est ad intelligendum, nos ad ius
præ

præventionis retulisse nec oppressivam *vid. §. 3. in f.* nec a-
 renariam §. 4. *inf.* sed saltuosam venationem, eamque non
 tam ex Romanorum *iuxta* §. 9. quam potius Germanorum
 iure declarauisse §. 10. Minus vero attendemus in præsentī
 negotio illam distinctionem, quam rei venatoriæ præfecti,
 uti testis est D. Heigius *in P. I. Qv. illust.* 15. non sine insigni
 utilitate invenerunt, ut aliam venationem superiorem me-
 diam aliam, atque inferiorem statuerent. Non tamen diffi-
 mulabimus præventionis huius in libera, quam in restricta
 venatione usum esse multo frequentiore. Neque in sim-
 plici solum, sed & in simultanea venatione idem ius quære-
 mus. Cui præciam magis subiiciemus, quam propriam &
 hereditariam venationem, etsi præventionem in illa occur-
 rentem, non protinus pro revocatione eius venditabimus.
 Conf. D. Petrus Müller *in Disp. de Venatione præciam cap.*
V. §. 6. & cap. VI. §. 1. ubi venationem præciam cumulatī-
 ve concessam esse, latius evincitur. Deinde sæpius dictam
 præventionem a locis vulgaribus extendemus ad non vul-
 garia, de quibus actum est supra §. 10. iure sequelæ venatoriæ
 etiam ad aliena loca. Ubiq; vero ad capiendum, non ad abigen-
 dum destinatur per ea, quæ disseruimus §. 8. Ad feras enim
 proficuas, non perinde ad noxias prohibitio illa promiscuæ
 venationis referenda est, quæ in §. 5. expressa est cum publice
 interfit omnium, feras noxias perimere, eisq; regiones pur-
 gare *L. un. C. de venat. ferar. lib. XI. 2. F. 27. §. 5.* D. Mohr
de Venat. P. I. cap. VIII. n. 22. D. Petrus Müllerus *in Disp. de*
Persecutione luporum §. VI. Hinc Germani dixerunt: Es ha-
 ben Otter und Biber keine Håge. Immo multis in locis tales feras
 interficientes præmio afficiuntur, præsertim venatores. Sic
 enim legitur in Edict. Henrici Iulii Ducis Brunovicensis d. a.
 1590. daß ein Forstdiener vor einen erlegten Wolff oder Luchs nach
 Zurückgebung der Zähne, Leber, Gurgel und Balges einen Thaler,
 it. vor einem Geyer 3. gute Groschen empfangen soll. Nisi consue-
 tudine quorundam locorū aliud introductum esse doceatur.

Sic urfos venationi maiori accensitos esse ostendit B. Frischius in *Corp. iur. Venat. P. I. p. 48. m. 76.* necluporum peruestigatio ubique libera remansit. D. Mehlbaum *Tr. de Iure Venand. §. 21.* Quamvis & ibi locorum talem feram in sui defensione prævenire liceat. D. Thomæ de *Nox. Animal. c. XXVI. n. 18.* Denique iuri præventionis nihil officit, si ve a Principe iure proprio, si ve a vasallo alioque ex privilegio, aut immemoriali præscriptione, venatio suscipiatur, atque hæc rursus si ve cum, si ve sine prædio in feudum data sit. Ius enim habendi ea in parte nihil derogat iuri utendi.

§. XII.

Repetitis itaque omnibus circumstantiis, quæ ad ius præventionis circa venationem caute adhibendum pertinuerunt, nunc casus considerabimus, qui usum haut exiguum in foro habere videntur. Quorum primus sit de Principe, non generali modo, de quo uberius in §. 8. 9. & 10. actum est, sed speciali quadam ratione subditos suos, venandi privilegio ornatos, præveniente. Sic in tempore venire, omnium primum in ipsa etiam venatione putatur. Hinc Principi prævenire licet illud tempus, quo aliis persequi feras prohibuit. Videlicet duplici casu accidit hæc Principis præventio : uno, ut tempus illud venatoribus lege sua præscriptum non observet; altero, quoties ostiduum ante diem Bartholomæi in finibus vasallorum suorum venationem instituit, quæ proprio curiæ stilo die Vor-Jagt dicitur, daß er etwa 8. Tage vor Bartholomæi die Gränz-Jagt exerciren mag. Ad prioris casus decisionem maxime spectat, tempus adnotavisse, quo legum conditores feris iverunt prospectum. Idque est primo tempus congressus, da das Wildpret und gethierig sich paaret, und vermehret, vid. die Magdeb. Forst-Ordnung inserta cap. IX. der Policey-Ordnung Sect. XI. §. 14. In Corpore iuris venatori Frisch. P. III. Mand. El. Sax. V. verb. an Vermehrung desselben merklichen Schaden und Abgang zu verursachen: die Chur-Bairische Jagt- und Forst-Ordnung.

Ordnung cap. III. XXI. & XXII. it. die Fürstl. Sächs. Go-
 thaische Jagt-Ordnung in eaque comprehensum das Jagt-
 und Weide-Wercks-Mandat, ibique alia plura, quæ adscri-
 bere nec lubet, nec vacat. Ratio vero prohibitionis est in
 promptu, ne depopulatio fiat ferarum atque oblectamenta
 hæc regia in ludibria in ein blosses Fehljagen convertantur. De-
 inde tempus graviditatis observandum est, ne spem partus
 venatores cum gravida perimant, vid. die Magdeb. Jagt-
 und Forst-Ordnung l. c. §. 9. 11. & 14. Hinc leges venato-
 riæ d. terre prohibent von Lichtmessen oder dem Anfang des Mo-
 nats Februarii bis an dem Bartholomai Tag oder an dem Monat
 Septembris mit Jagen allerdingz einzuhalten sey. Conf. des
 Fürstl. Braunschweig. Mandat, welches zu Verhütung des
 jungen Wild-Verderbens Mens. August. 1638. promulgatum
 fuit, quod extat in Corpore Jur. venat p. 140. Immo post par-
 tum apris minoribus denen Frischlingen parcere solent, provi-
 dentia venatorum id urgente, daß die Zeug und Neß nicht zu
 enge, damit die Frischlinge durchziehen können. Qui enim arte
 sua perfecti sunt venatores, ex vestigiis bestiarum ætatem,
 pondus, graviditatem, speciem, domicilium & alias feræ cir-
 cumstantias divinant & cognoscunt, ut ea in parte ipsorum
 consilii merito nitendum sit. Deniq; tempus illud non negli-
 gendum est, quo fruges etiam nunc in agris existunt, ne Prin-
 cipes cum subditorum suorum damno conficiant venationem
 ideoque illis parcendum esse optime definiverunt. Quo-
 libet hoc temporis discrimine attento, factum est, ut cervos
 a festo Iohannis Baptistæ ad diem Egidii deprehendere, cer-
 vum a divi Martini feriis ad natalia Christi captare, & a die
 Galli ad Thomæ apros figere, capreolos usque ad festum Pa-
 schatos venari, illæsa tamen caprea liceat, naturalis, Politica
 & oeconomica ratio suadeant. Sic æris clementia respon-
 dente, wann ein neu fällt, & minuta nix terram obtegit, lepo-
 res indagare permittitur ex voto, venatoribus, eorumque
 vestigia, gefest, insequi. Quibus rationibus atque circum-

stantiis permotus Potentissimus Rex Borussiae, Dominus noster longe indulgentissimus, ut ne venatorium illud Edictum solum de a. 1713. d. 11. Martii promulgatū pristino suo vigori restitueret, sed & pro admiranda sapientia sua novum hoc anno, quo singula hæc a nobis excutiuntur, d. 8. Apr. conderet, cuius tenorem perlegisse neminem poenitebit: So viel die
 Sesszeit anbetrifft, soll denen vorigen Edikten, sonderlich von 11ten
 Martii 1713. überall aufs genaueste nachgelebet, und diesennach niemanden Unserer zur Jagt berechtigten Vasallen und Unterthanen, zwischen den 11ten Martii und den 24sten Augusti, Thiere Vorken, Sauen und Haasen, noch einig Feder- Wildpret (ausser Gänse, Endten, und Schneppen, welche nur die Brützeit über, und also von 11ten April bis aufgangs Julii zu schonen) zu schiessen, zu hezen, oder auf andere Art zu fahen, erlaubet seyn soll. Recognitum vero calendarium, aliquam induxit mutationem, uti videre licet e Mandato Potent. Regis Poloniarum & Electoris Saxonici d. 20. Sept. 1702. emisso, daß der Anfang mit der hohen Jagd auf den sechsten Sonntag nach Trinitatis, und mit der Mittel- und Nieder-Jagd bis auf Agidii angestanden werden soll, und bis auf den Sonntag Invocavit prolongiret werde. Quod pluribus recensuit Ill. Dn. Berger in *Oeconomia iur. L. II. Tit. II. §. 8. n. 7.* Et si igitur Principes, legibus suis solutos, ea, quæ de tempore indicavimus, non constringant; nihilominus id intelligendum esse de casu, putamus, quo in fundis suis venantur. Alias enim manifestum est, in subditorum fundis, uti §. 8. dictum, venationem sine eorum damno suscipi non posse. Unde prudentissimi Principum, adversa tempestate frugum collectionem impediante, ultra diem Bartholomæi tempus, venationibus destinatum, prorogate soliti sunt. Neque deceat Principes, si in ceteris quoque temporum spatii maiorem auctoritatem suo exemplo, & promptiorem inter subditos obedientiam conciliare velint. Id ipsum est, quod mirifice commendat B. DN. Sekendorf, vir in his rebus veratissimus, *Pr. 3. Teutschen Fürsten Staats cap. III. §. 6.* Daß der Landes-

Landes-Herr selbst die Jagd-Zeit, auffer sündern vorfallenden Umständen zu halten pflege. Exceptionem factam suppeditante ipsa necessitate, si quis pro familia sua feris indigerit, quo casu praeventio in venando permittitur, daß ein Graß-Hirsch, Gald-Wild oder Kalb geschossen werde. Conf. Sebast. Medices *de Venat. P. I. § XI. n. 3.* Sebastianus Kraisser *de Fur. Venand. p. III. n. 6.* Sed ad posterioris casus evolutionem paucis nunc redeundum, & illud advertendū est. Quod illa praeventio, quae fera in confinibus reperta praecipitur, mera nititur consuetudine, quam docere ac probare debet, qui ea in tempore illo utitur. Neque vi istius domino directo solum competit, sed & vasallis eius, modo caveant, ne per abusum extendatur. Vid. D. Kraisser *l. c. n. 5. 10.* Coler in *Oecon. lib. XIV. c. 38. in pr.* Cuius coercendi gratia specialis etiam poena dicitur transgressoribus in der Fürstl. Schwarzburgischen Rudelstädtischen Jagt-Mandat, quod refert Fritschius in *Corp. Iur. venat. p. 104.* his verbis: So sich aber jemand in der Zeit auch des letzten Tages vor Bartholomäi einiges Weidewerck zu treiben unterstehen, und darüber beschiget würde, der soll seiner Hunde und Gern verlustiget seyn, und von dem Tage seiner Verbrechung an, in 5 Jahren, die nechst folgende, gang und gar, auch in seinem eigenem Gerichten und Weichbilden, ob er der hätte, kein Weidewerck zu treiben sich unterfangen. Digna haec poena damni est, quae ab omnibus legum venatoriarum conditoribus recipiatur.

S. XIV.

Alter casus, quo Princeps non in finibus, uti dictum §. praeced. sed in ipsis fundis vasallorum suorum, vi domini directi, ius praeventiendi circa Venationem praetendit, paulo difficilior est, Ddum dissensu hanc decidendi difficultatem pariente. Quorum alii affirmant, alii negant hoc ius Principi convenire, quibus accedunt, qui distinctione inter

ter concessionem venationis cumulativam & privativam litem componere conantur. Sed quod singulorum pace adferere liceat, eos parum attendisse, quod tota quæstio sit non tam iuris, quam voluntatis. De voluntate enim Principis agitur, quid & quantum in vasallum suum transferre voluerit. Cum ergo illam tabulæ privilegiorum satis aperiant, distinguendum Dd. turba ad earum inspectionem ablegenda est. Deinde magis consuetudine, quam ratiocinatione utendum erit, in decisione huius iuris præveniendi, quæ tamen particularis, non universalis esse in imperio nostro deprehenditur. Id quod adfirmantibus lctis in memoriam revocandum est, uti de Comitibus olim, iam Principibus Schwartzburgicis testatur B. Fritsch. in *Tr. de iure conven. m. 2.* § 2. juncto *Pr. 3. Iur. Forest. : conf. 28. Wehner Obs. Pr. voc. Forst-Recht. Cöppen Decis. XV. n. 15.* Ut proinde in multis locis salta regula: ubi viget Landfashatus; ibi ius præveniendi, aut convenandi, Princeps habet in vasallorum fundis. Præterea non disputatur de Principis præventionem circa venationem, quam vel recreandi animi causa, vel hospitalitatis gratia, in vasallorum prædiis desiderat, quorum nullus adeo erit inhumanus, quin ultro ipsi hanc concedat. vid. Br. de Rhetz in *Comment. ad Iur. Feudal. lib. I. Tit. II. §. I. n. 12. inf. Weizenegger de Venat. cap. V. §. 12.* cum pro Principe militet præsumtio, quod eiusmodi præventionem in damnum Vasalli non conversurus sit, et alias notum est, talem humanitatem vix vicino denegari. D. Schöpfer de *Venation. superior. cap. III. n. 16.* Verum sermo nobis est, non de actu humanitatis, sed de actu iuris. Quamvis igitur ratione prioris cautionem illam Vasallis commendemus, quam Hugo Grotius in negotio non plane dissimili suppeditat *Lib. I. de I. b. et p. cap. III. §. XXI. inf.* videndum esse, hæc cum fiunt, ne patientia in ius transeat; nihilominus ratione posterioris actus argumenta utriusque partis sub examen vocabimus, ut penes quam partem stet veritas, iudicium a lectore ferri possit.

§. XV.

Quibus probe inter se collatis, negantium Dd. sententia accedimus, rationibus his permoti. Principio expediti iuris est, vasallum a domino directo in utili dominio, & fructibus rei in feudum datae, impediri non posse. Quis enim nescit, a proprietario in percipienda utilitate usufructuarium haut impediendum esse *L. 15. §. 6. D. de Usufr.* Sed vasallus non tam iure usufructuarii, quam hoc multum pleniore, scilicet dominio utili, pollet. *2. F. 23.* Ideo vi huius domini, ut omnes rei fructus ac proventus vasallo cedunt, ita praeveniendi atque excludendi ius habet circa venationem, pari modo a domino sibi concessam. Rosenthal *in synop. de Feud. cap. VIII. cl. 2.* Schultes *ad Modestin. Pistor. P. 1. c. 15.* Deinde etiam exacte ponderetur, regalia in feudum semper privative concedi, quod ad quietum vasalli usum atinet, remanente saltim dominio directo penes Principem concedentem, inde sequitur, ut Princeps ius praeveniendi circa venationem, sub regalibus ubique comprehensum, in fundis vasallorum, exercere nequeat, Br. de Rherz *in Comment. ad ius Feud. Lib. I. Tit. II. n. 15.* Illustr. Berger *in P. 2. suppl. ad Elect. discept. forens. in fin.* & in *Oecon. iur. Lib. II. Tit. II. §. VII. n. 3.* Stryckius *in Exam. iur. Feud. cap. IX. qv. 29.* Schrader *P. III. de Feud. cap. IV. n. 49. seqq.* Rosenthal *l. c. cap. II. cl. 15. n. 2.* Denique ad ius hoc praeveniendi non conducit Principi, quando venationem vasallus contra ipsum praescripsit. Quod enim praescribitur, privative adquiri, diserte tradit Pontifex Innocentius III. *in cap. 15. X. de Praescript.* verbis: *adiudicantes pleno iure subiectas.* Et quamvis bene intelligamus, praescriptionem contra Principem non currere, Hugo Grotius *L. 2. de F. b. & p. cap. IV. §. XII. n. 1.* utpote legibus civilibus solutum, quibus praescriptio nititur, ac poenam negligentiae in se continere, supra quam Princeps positus est; nihilominus, quae moventur dubia, de ordinaria tantum praescriptione procedunt,

D

nec

nec nobis, de extra ordinaria sollicitis, opponi possunt. Nam immemorialis præscriptio privilegii instar est, tacitamque Principis concessionem in se includit, iureque gentium passim recepta, ut Patrona generis humani, teste Cassiodoro *Lib. V. Var. c. 37.* ad lites, quæ immortales futuræ essent, ita sopiendas. Hugo Grotius *L. II. de J. b. & p. Cap. IV. §. VII.* Hinc præscriptio illa, quantum ad feuda, eisque adnexa regalia spectat, investituræ æquiparatur 2. *F. 33.* Hermannus Vulteius *de Feud. cap. IX. n. 15.* B. Zieglerus *de Iur. Maj. Lib. II. cap. XIV. §. 45.* ac præsumtam investituram arguit, ius venandi solitarium conservantem. Iactò hoc fundamento, nec ad odium præscriptionis, cum Scipione Gentili *de Venat. cl. 38* nec ad ius retorsionis, quod requirit B. D. Titius *Jur. Priv. Rom. Germ. Lib. II. cap. IX. §. 41.* confugiendum erit, ut Principis ius præveniendi tali casu adstruatur. Quorum illud falsa hypothesi in vexit, odia esse semper restringenda, quam Illustr. Dn. Thomasius dudum explosit. *In Append. ad Lib. II. Inst. Iurispr. divin.* hoc in concessis privilegiis, quibus præscriptio immemorialis annumeratur plane cesset, secundum tradita a B. D. Samuel Stryckio *in Disp. de Retorsione iuris cap. II. n. 50.* Atque a rei venatoriæ peritis accepimus, Principes a vassallis suis ius prævenandi non postulare, de quibus constat, eos ius venandi per præscriptionem immemorialem adquisivisse.

§. XVI.

Neque tanti ponderis esse videntur, quæ ab adfirmantium Dd. parte opponuntur. Quorum præcipuum est, concessionem regalium magis cumulativam, quam privativam censeri, ut proinde Princeps iure suo præveniendi circa venationem se non abdicaverit, sed illud, natura negotii requirente, potius reservaverit. In primis quod princeps aliquid de rebus atque iuribus suis concedendo, id salvo iure suo concessivisse putetur. Neuenhan. *de iur. venandi cl. 104.* Schrader *de Feud. p. X. sect. 5. n. 174.* Cum privatus, alteri iu-

iuris sui usum in re sua indulgendo, semetipsum excepisse præsumatur per *L. 6. C. de servit. & aqu.* Verum ad hæc facile responderur, in dubio privatam, quam cumulativam ut regalium, ita venationis præsumi concessionem, rectè ratione hanc interpretationem inferente, ne vasallus in usu iuris quæsti unquam turbetur. Ecquis enim adeo hospes est reservationum, ut ignoret, si quis sibi reservare aliquid velit, id ipsum clare exprimere debeat, e. g. *Doch behalten wir uns bevor die Koppel- oder Vor-Jagd.* Sin minus hoc fecerit, expectare, ut contra eum, qui clarius loqui & debuisset, & potuisset, interpretatio suscipiatur *L. 30. D. de pact.* Neque clausula illa, salvo iure, quam in regalium materia laudat commendatque recentior quidam Iurisconsultus, non defendit ius præveniendi, aut convenandi Principis. Nam intelligitur de salvo iure aut directi, aut utilis domini: illo sensu est extra controversiam adducta; hoc, petit id, quod in principio est. Quod autem ad comparationem illam Principis cum privato pertinet, partim ex dictis refellitur de exprimenda iuris sui reservatione, partim male ius venandi in eoque præveniendi cum servitutibus permiscet: uti Franciscus Zoanettus de *Venation. German. n. 51. seq.* fecit. Ideoque illud ius non illustrat, sed obscurat. Licet etiam ponamus, quod tamen non concedimus, Principem habere ius præveniendi in vasallorum fundis; nihilominus id non iure servitutis, sed ex alio capite, de quo in §. 14. dictum, exercere solet. Neque ius præveniendi circa venationem, quod per totum territorium Principibus supra vindicavimus §. 5. *seq.* eo modo rursus destruitur. Tamdiu enim illud ius præveniendi Principibus illibatum atque integrum venit, quamdiu concessione sive expressa, e. g. per investituram, sive tacita, e. g. per præscriptionem immemoriam, eodem fe non abdicaverunt. Istius vero concessionis semel factæ tanta vis est, ut Princeps, tamquam Dominus directus, in utili dominio cum vasallo suo, quod ad usum regalium maxi-

ne attinet, concurrere aut præcurrere nequeat. Ad rem præsentem quoque hautquaquam pertinet die *Vor Jagd*, quæ Principi in fundo vasallitico tributa est. §. 13. Cum indubitati iuris sit inter omnes, quod in confinio existit, id ad utrumque confinem locum communiter referri. Unde ius præveniendi non Principi solum, sed & convasallo circa venationem competere, experientia quotidiana satis confirmatur.

§. XVII.

Sic ergo perspicuis rationibus evicimus, Principem, si vasallo indulsit venationem perpetuam atque hereditariam, nec iure præveniendi, nec convenandi amplius gaudere, cum feudi iure concessa regalia in dubio privative concessa esse præsumantur, Carpzov. *P. I. conf. 27. d. II. per tot.* nisi expressa quædam reservatio doceatur. Atque his nunc decisis ad tertium casum nos convertimus, quo Princeps ministro vel vasallo suo in certo districtu, temporariam, personalem seu precariam venationem permittit, quam cumulative indultam esse nonnulli censent, ne indulgenti ius præveniendi aut convenandi denegetur. Weizzenegger *Tr. de Venat. cap. V. §. 22.* Verum ius illud urgentes, duplici sensu id adplicari posse, animadvertunt. Uno, ut venatio precaria, ad certum usque tempus a Principe precario concessa, etiam ante eius lapsum revocari queat *per L. 12. in pr. D. de prec. Befoldus in Thesi. Pr. voc. jagen, vers. venat. prec. D. Petr. Müllerus de venat. Precaria, cap. II. §. VI.* Formulam dabit B. Fritschius *in Tr. de Venat. Precarius §. VII.* Quam præventionem iure Romano expeditam esse, putamus. At æquitate naturali & moribus gentium refragantibus, secundum quos pactum istud adiectum turpe non est, ac propterea in Principum concessionibus omnino subsistere & præventionem excludere videtur. Hinc, iuxta stilum curiæ si negotium tractandum esset, tali casu roganti intra conventum tempus dabitur exceptio pacti de non revocando. Brunnemann *ad L. 12. D. cit. tit.* Neque officit nobis, quod illud pactum sit sub-

stan-

stantiæ negotii adversum. Nam accidit hoc non propter prohibitionem legis naturæ, aut iuris cuiusdam publici, quibus Principum quoque actiones diriguntur ac constringuntur, sed propter transmutationem negotii e. g. precarii, in aliam formam, ut precarium esse desinat, fiatque commodatum *arg. L. 5. §. 2. D. Commodat.* Equidem non ignoramus, precarium ad certum tempus constitui posse iure Romano per *L. 4. §. f. L. 5. 6. pr. L. 8. §. pen. D. de prec.* Sed illæ leges magis rogantem respiciunt, qui nec ultra id tempus, si quod forte præstituitur, illa re uti debeat; non æque concedentem, quo minus is, iure Romano permittente, illico rem concessam repetere, & quodcumque libuerit. *L. Br. de Lyncker in Tr. de Beneplacit. cap. V. §. 1. n. 4. p. 68.* Non autem disceptamus de obligatione concedentis, quæ non ex iure positivo, sed naturali, idque sequente publico iure diiudicanda erat, *conf. supra §. 12.* Alter sensus est, ut, durante penes precario possidentem venatione, ipsum in exercitio huius preuenire Princeps valeat. Cum modus concedendi non privative, sed cumulative initus esse videatur, ut persona concedentis excipiatur, quorsum inclinatur *Br. de Rhetz in Comment. ad Jus. Feud. Lib. I. Tit. II. n. 12.* consentientibus quoque litteris reversalibus eorum, qui precariam adquirent venationem, prout earum formula habetur apud Frischium l. c. doch in allewege höchstgenanten meinen Gnädigsten Fürsten und Herren, Seiner Fürstl. Durchl. Fürstl. nnd anderen Obrigkeiten und Herrlichkeiten vorbehalten, daran unvorgreiflich und un-nachtheilig auch dem Forst und Jägermeistern zu entziehung und Handhabung dieselben unverbinderlich und ohne allen Eintrag. Interim ius præveniendi aut convenandi a Principe sic exercendum erit, ne beneficium corrumpatur, & sub prætextu reservatæ libertatis, damnum quis sentiat quam commodum. Neque sufficit ab initio liberalitatem utilem esse, quæ ex eventu inutilis aut noxia fieri possit. Nam ex Poëta, Martialis mente *Lib. VIII. epigr. 71.* beneficia stare aut crescere de-

bent. Scilicet ut beneficium foveatur, nee beneficium sit onerosum, quod in præventionem circa venationem precariam Principi adprime cavendum est.

§. XVII.

Succedit quartus casus, quoties duo pluresve conventionem habentes, unus ex eisdem invito ac invito altero præventionem suscipit. Quam omnino licere tuetur B. D. Titius in *Jur. Priv. Rom. Germ. Lib. VIII. cap. XIV. §. 10.* dubio procul ex hoc fundamento: Ubi communico, ibi locus præventioni. In primis si conventio sit mutua, cum Sempronius in Mevii, & hic vicissim in Sempronii agris eandem exercent. Qualis modus perquam usitatus est in illis locis, ubi agri sunt intermixti, two bermengete Felder und Güter sind. Neque conventum, ut coniunctum, sed ut separatim quoque instituitur. Negotium enim hoc magis ex pactis conventantium, eisque deficientibus, ex speciali cuiusque loci consuetudine, quam ex iure scripto dependet. Sic de Thuringorum consuetudine refert B. Fritschius in *Tr. de convent. m. IV. §. 9.* Daß wenn Bartholomäi Tag vorbey, man seinem Nachbar oder der mit zu jagen hat, nicht fragen dürffe, ob Er jagen wolle oder nicht? sondern NB. wer ehe käme, der habe das Vortheil zu jagen, und wenn gleich sein Gränze Nachbar käme, und er hätte nur ein Garn angebunden, so müßte der letzte doch weichen. Dilui vero facile possunt, quæ vehementer dictis nostris opponere videtur Speidelius in *specul. Notab. voc. Jagd.* Scilicet neminem iure & commodo suo, alterius facti, privandum esse. Quod concederemus, nisi factum natura negotii locique consuetudo permittat, negligentia eius concurrente, qui commodo se privatum esse queritur. Cum alias etiam, si cui lucrum speratum, sed non debitum decedat, id damni vice reputari non debeat. Hugo Grotius de *J. b. & p. lib. II. cap. II. §. XIII. in f.* Lucrum enim alter præcipere potest alteri, maxime si causa subfit Grotius *l. c. §. XXIV.* Et parum ad rem facit, quando ius con-

ve-

venandi Mohr *de Venat. P. II. cap. VI. n. 17.* individuum esse, variis Romanorum legibus probare satagit, ut exinde præventionem removeat. Has, a scopo alienas non adduximus, falsam hypothesein Mohrii redolentes, qua venationem vel servitutem esse, vel minimum cum ea semper comparandam. Reiecta illa est § 9. & 15. nec lubet dicta repetere. Immo si ratio eius procedit, ad casum tantum adplicanda erit, quo expresse conventum, daß von beyden oder allen Theilen sämtlich, auf zuvor beschehene nachbarliche Tags-Bergleichung die Kuppel-Jagd geschehe. Non quidem negamus, præventionem hanc in convenantibus posse discordias parere: at vitium id personarum est, cuius avertendi gratia æquius ac tutius fore arbitramur, si conventio mutuo consensu exerceatur. Quod si hunc obtinere non sit in proclivi, tunc dabimus consilium, ut quilibet in certo loco venationem suam perficiat, daß jedweder seinen gewissen Bezirk besuche, und daselbst jage, dahin man sich de persona ad personam vergleicht, unbegeben der gesamten Jagd-Gerechtigkeit.

§. XIII.

Quintus casus accidit, si quis in saltu suo feram vel vulneravit, vel minimum excitavit, hac aufugiente, atque in vicini silvam se recipiente, tunc dubium ius præventionis redditur circa istius feræ venationem. Id quod etiam factis liquet, si attendamus varia sententiarum divortia, in quæ Dd. scissi fuerunt. Quorum aliqui hoc in casu capienti solum feram tribuunt, quam decisionem Ictus Gaius adhibuit, *L. 5. § 1. D. de A. R. D.* Harmenopulus consensu suo probavit, *Lib. II. tit. I. Μη ἐτρέφωσ' γὰρ τὸν τραύματα γυνέουσι δεσπότην τῆς θνῆος, εἰ μὴ τῆς θραύεται*, non aliter dominus feræ fit, qui vulneraverit, nisi & ceperit. Eamdemque Imperator Justinianus in §. 13. *de R. D.* confirmavit, & praxi convenientiorem esse ceteris, testium nube obducta, sibi aliusque persuadere conatur Fridericus Pruckmann in *Tr. de Ve-*

Venat. cap. VI. n. 17. seqq. Nonnulli Trebatii Testæ Icti opinionem amplexi, quam *in cit. L. 8. §. 1. D. de A. R. D.* ius præventionis adplicant vulneranti. Et, si dicendum quod res est, proxime omnium ad iura moresque Germanorum respexisse nobis videntur, quos supra in medium protulimus §. 10. Quam plurimis arridet, Sebastiani Medices legere vestigia, qui *in Tr. de Venat. P. II. qv. 18.* putat, servandam esse consuetudinem, qua dimidia vulneranti, residua pars capienti destinatur. Ne quis vero arguere possit, eius sententiam legibus non consentire, hanc limitatione temperat l. c. Nisi vulnus adeo esset lethale, ut nihil accidere possit, quin capiatur fera a vulnerante, idque fuerit legitime probatum. Aliud temperamentum ex Langobardorum iure, adfert Hugo Grotius *in Lib. II. de F. b. & p. c. VIII. §. 3. in not.* quod feram ab alio vulneratam occidens, aut repetens, auferat armum cum septem costis, in reliqua, is qui vulneravit, ius habet, sed non nisi infra XXIV. horas exercendum. At harum sententiarum nulla, quantopere etiam ab autoribus suis commendetur, a nobis consensum impetravit. Non prima, quia aufugientem feram mansisse in libertate naturali præsupponit, quam de statu naturali & Romanorum illo populari §. 9. concessimus; negavimus tamen de statu civili eoque monarchico Germanorum, legibus & moribus instructi, *vid. §. 10.* Neque secunda, quia longa manu a venatore vulnerante censetur occupata esse fera. Sed an ficta hæc adquisitio unquam ad modos acquirendi originarios relata fuerit, adhuc sub iudice lis est. Minime omnium tertia se nobis probare potuit, quæ, remanente modo dicta difficultate, distinctionem illam inter vulnus lethale & non lethale maiore subtilitate, quam utilitate ab Anatomicorum foro ad venatorum artem deduxit, receptione eius nondum liquido ostensa. Rectius ergo ac solidius ius præveniendi circa venationem stabilivisse videntur, qui a continua illa ferarum sive

excitatarum sive vulneratarum persecutione id repetierunt. Legibus enim æque ac moribus Germanorum licet venatori, qui excitavit, aut vulneravit feram, extra silvam ac fundum proprium eam persequi, ita, ut, quamdiu feram persequitur, non liceat aliis conatum eius prævenire, ac eandem feram insectari. Sic nominatim iure Saxonico persecutio feræ conceditur, modo fiat sine insultu corniculi venatorii, & incitatione canum das Sächs. Land-Recht *Lib. II. art. 61.* Jagt ein Mann außserhalb des Forstes, und folgen Ihm die Hunde in den Forst, er mag wohl nachfolgen, also, daß Er nicht bläse, noch die Hunde nachhese, und mißthut daran nicht, ob er das Wild gleich in dem Forst sehet, seinen Hunden mag Er auch wohl wieder ruffen. In hoc textu ad singularem quandam advertimus circumstantiam, quod nulla facta vulnerationis mentione ius sequelæ venatoriæ, die Jagt-Folge permittatur. conf. Illust. Berger in *Dissert. de iur. venan. ferar. Pos. 25.* Ut verolitus anfa præscindatur consuetudine Germanorum, itemque ordinationibus venatoriis & pactis inter vicinos conventum receptumque est, ne modus solum præscriptus servetur, sed tempus etiam legitimum teneatur in illo iure sequelæ. Hinc inter venatores & saltuarios usu venit hoc casu, ut liceat feram, bombardâ, sphaera, seu venabulo vulneratam aut verberatam, fugientem, welche schweiffet, extra proprium Domini venaticum saltum, aut silvam viginti quatuor horis, uno cursu, non intermisso, persequi, nachheilen und nachsehen, & sic in alieno saltu & silva ius præventionis impune exercere feramque capere: ita tamen ut venator in ipso persecutionis principio, signum aliquod, puta pileum, in rei testimonium deponat. B. de Seckendorff in *Teut. sehen Fürsten-Staat P. III. c. 3. reg. V. n. 6.* Wehner *Obs. Pract. voc. Forst-Recht. p. 16.* Neque nos ab hac decisione dimovet *Ordinat. Provincial. Saxon. d. a. 1555. Tit. Daß Keiner auf des andern Grund und Boden jagen soll. §. So wollen wir.*

vir. verbis: auf seinem und seiner Leute Eigenthum bleiben, und eines andern Güter damit nicht berühren soll, &c. Quibus Iuri Saxonico antiquo volunt derogatum esse, quod eatenus largimur, quatenus Principes Germaniæ vasallis suis, quibus ius venandi vel concessione quæsitum est, persecutionem in silvas suas & foresta prohibent, salvo tamen inter ipsos Principes hoc iure sequelæ. Et ponamus etiam de convasallorum iure præventionis & sequelæ Saxonum Legislatori esse sermonem; nihilominus hunc rursus accipiendum de illis, qui consuetudinem eius rei receptam probare nequeunt, aut ad Electoratum Saxonicum restringendum. Quam ob causam in *Ord. Polit. Duc. Magd. c. IX. sect. XI. §. 8.* bene dispositum est: Daß wo die Jagd-Folge hergebracht ist, solche nach der Observantz und Forstmäßig exerciret werde. Ut fileamus, constitutione ista aversum esse periculum irrepentis abusus, quoties aliqui ex iure præventionis ac sequelæ ius quoque venandi inferre adnisi fuerunt, quod in Sachsen Landau contra Wfals, ostendit Thomas Michael apud Klockium *Vol. 1. Conf. 29. n. 545.* Alias de Gallia testatur Renatus Choppius de *LL. Andegav. Lib. 1. c. 32. n. 5* modo laudatum ius persequendi feras in alieno nemore ibi obtinere pariter viginti quatuor horarum spatio. De Italia testis est Sebastianus Medices, Florentinus Ictus in *Tr. cit. C. XVII. inf.* Parum igitur caute D. Io. Schneidewin in *Comment. ad §. 12. f. de R. D.* adseruit, ius sequelæ in plerisque locis abolitum esse.

§. XX.

His ita expeditis minime officunt, quæ vulgo contra ius sequelæ, aut ius præventionis circa venationem in aliena silva peractam adducuntur. Videlicet prævenientem ex delicto suo non debere commodum reportare, feram acquirendo per *L. 12. §. 1. D. de furt.* Sed eum, qui domino invito ingreditur eius silvam ac fundum, hoc ipso delinquere, cum iniuria dominum adficiat *L. 16. D. de S. R. P.* Fatemur, hæc ius seque-

quelæ, eique innixam præventionem minus evertere. Etenim iure permittente fit sequela, uti demonstravimus *præced.* §. 19. adeoque ingressus in alterius fundum nequit iniuria esse. Cum is, qui publico iure utitur, non videatur iniuriæ faciendæ causâ hoc facere per *L. 13. §. 1. D. de iniur.* Ac proinde commodum præveniens venator, in alieno fundo capiendo feram, lucrum non reportat ex delicto, sed ex actu permisso ac licito. Ut ergo perdat operæ pretiæ D. Glette, qui in *P. I. Select. quæst. 6. n. 6.* distinguit, venatorem non proxime & directe, sed remote & indirecte ex delicto reportare commodum: proxime captura feræ intercedente; remote ingressu fundi probito præcedente. Quæ distinctio præterquam quod negotium in se perspicuum ac iustum tricis involvit, ubi ius sequelæ receptum est, petit id, quod in principio est. Etsi negare nolumus, in Iure Romano occurrere casus, quibus indirecte ex delicto lucrum captatur, uti in emtore posteriore, qui in dominio rei traditæ priorem excludit. *L. 15. C. de R. V. & L. 7. §. 16. D. de Publ. in rem act.* nihilominus a nostra decisione alieni esse putantur. Deinde hac ratione ius præveniendi impetunt, quod initium actus sit vitio contaminatum, quia ingressus fundi alieni prohibetur, ideo persecutionem feræ ibi institutam eiusque capturam excusari a vitio non posse: multominus prodesse persequenti ad acquirendum istius feræ dominium. Nondum vero obliti sumus eorum, quæ de dominio ferarum & disseruimus & a dissentientium turba vindicavimus §. 10. & §. 11. Dum ergo persequens suum petit, nihil admittit, quod ei vitio sit vertendum. Prohibitio quoque privata hoc in casu nocere vix potest, Lege, aut consuetudine, illud vitium, quod circa initium ingressus nimis exaggeratur, penitus removente. Taceo, actum ingressionis ab actu capiendi feram separandum esse. Sed ulterius instat, fructus in alieno fundo colligentem invito Domino, non facere suos, sed furto potius teneri

L. 12. §. 5. D. de usufr. Iam vero fructibus accenseri venationem per *L. 26. D. de usufr.* Unde qui feram persequendo in alieno fundo capit, suam facere nequit. Si in præsentem negamus venationes esse fructus fundi venatorii, quod perquam egregie deduxit B. Consil. Heroldus in *Observat. Forens. XIV. n. 52. 53. 109.* natura rei consentiente, secundum quam proprie fructus sunt, qui ex ipso fundi corpore nascuntur *L. 9. & 59. §. 1. D. de usufr.* dubitatio omnis sublata erit. Neque in citata *L. 26.* Iulianus aliter sentit, addens negationi suæ quæ paullo ante nostram etiam fuit, hanc limitationem, nisi fructus fundi ex venatione constet. Quæ in sensu Iuris Romani intellecta ad litem nostram haut spectat iuxta §. 9. quo venationes privatorum dispositioni & arbitrio in statu populari subiectæ ad usufructum relatæ fuerunt per *L. 62. D. de usufr.* alia utilitate usufructuario ex fundo non occurrente. Verum de hoc plura inferius proponuntur §. 26. Interim ponamus, feras inter fructus referri; hoc ipso tamen ius persequendi non tollitur, sed conservatur, quia fructus erunt non eius loci, in quo fit persecutio, sed unde cepit.

§. XXI.

Ex illo, quem summo studio atque labore §. 18. enucleavimus, casu sextus promanat, de prævidente feram in silva, quæ tamen, citra persecutionem suam, oculis subducta, in vicinum saltum se recepit, ubi ab huius possessore cepta est, tuæ lite inter utrumque coorta, feram non prævidenti, sed prævenienti atque præoccupanti adiudicandam esse existimamus. Nam solo visu & affectu possessio in rebus, quæ apprehendi & loco semetipsas movere possunt, regulariter non acquiritur per §. 5. *f. de interdicit. l. 3. §. 1. & l. 8. D. de A. vel A. P.* sed, possessione quoad acquisitionem in facto verstante, animi & corporis actum simul illa requirit. Petrus Friderus in *Tr. de Possess. cap. XI. n. 11.* Neque possidendi animus usquam præsumitur, nisi adprehensione, vel ipsi æquivalente signo, declaretur. Unde si quis feram præviderit, alter præ-

venerit in captura, in primis accedente loci proprii circum-
 stantia, utique præripiendi relinquenda est. Quamvis exci-
 piatur casus, quo venator, qui prior vidit, aut excitavit, fe-
 ram alteri, qui postea præripuit, antequam hanc adoriretur,
 in saltu suo demonstravit, manumque capturæ, aut seque-
 læ, admouit, merito erit præferendus, secundum dictum
cit. §. 18. & 19. Con. B. D. Strykius in *Tr. de Fur. Senfam Dissp.*
I. c. III. n. 34. Neque prævidentem sine discrimine iuvant, quæ
 supra commemoravimus de dominio ferarum adhuc in sal-
 tu existentium, nec dum captarum §. 10. utpote quæ de gene-
 rali, publico, & momentaneo dominio protulimus, cum hoc
 in casu de speciali, privato, eoque perpetuo agamus, ad quod
 intervertendum loci mutatio non parum conducit. Hinc
 porro nobis adversa esse non possunt, quæ de oculis vulgo
 traduntur, quod eis possessionem adprehendere liceat, nec
 propterea alius actus corporalis necessarius sit. *per L. 1. §. 21.*
& L. 18. §. 2. D. de A. vel A. P. Primo notandum est, fictionem
 longæ manus, æque ac similis a iure civili introductas esse.
 Naturali vero iure, quod ius venatorium maxime sequitur,
 eiusmodi fictiones ignoramus, corporalem adprehensionem
 exigente. Ut igitur feræ acquiruntur, non prævisio, sed præ-
 ventio requiritur, actus quodam corporali ad finem suum per-
 ducta. Deinde ambiguum adhuc est inter ipsos Iuris civi-
 lis Doctores, an adquisitio longa manu facta ad originarios ad-
 quirendi modos pertineat, *vid. §. 18.* Tandem ius Civile il-
 larum rerum causa, quæ propter magnitudinem ponderis
 sui moveri non possunt, fictionem hanc longa manus, aliave
 adprehensionis convenientia adminicula introduxit, uti *ex*
cit. L. 1. §. 1. D. de A. vel A. P. liquet. Verum isthæc ratio in
 feris cessat, earumque captura. Quare non prævisionem
 sufficere, sed præventionem corporalem a venatore requiri,
 constanter adseveramus. Cum corporis ad corpus adiun-
 ctio initium sit possessionis Hug. Grotius de *F. B. P. L. II. cap.*
VIII. §. 6.

Septimus nunc incidit casus de fera ex silva circumsepta aufugiente, & a vicino præveniente capta, ad cuius restitutionem illum adigi posse cum Hugone Grotio in *Lib. II. de J. B. & P. cap. II. §. 2.* & Pufendorffio in *Lib. IV. de J. N. & G. cap. VI. §. XI.* tuebimur. Quis enim ignorat, ad occupationem requiri, cum facultatem naturalem rem tenendi, in qua consistit possessionis natura, tum animum sibi habendi: Quemadmodum hic per se manifestus est; ita etiam illa facultas ex laboriosa silvæ circumseptione factis colligitur. Maxime si feræ hoc modo inclusæ sint, ut exinde abire vix possint. *L. 55. D. de A. R. D.* Silvis enim circumseptis non minus, quam vivariis feræ coërcentur: illic laxiore, hic angustiore custodia saltim differentiam quandam inducente. Adeo, ut ad Grotii *II. cc.* nostramque mentem, alibi in dissertatione hac expressam, tales feræ sicut possideri; ita in dominio esse intelligantur. Frustra Icto Nerua obloquente in *L. 3. §. 14. D. de A. vel. A. P.* cuius decisionem, etsi de silva circumsepta, ex qua elabendi via adhuc superest, minimum agere videatur, Germaniæ nostræ leges ac mores dudum correxerunt ac in potestatem suam redegerunt. Tanti quoque non facimus, quod iuris Romani hypothetibus innutriti Doctores nobis exprobrant discrimen, scilicet quod aliud sit, feram capere, aliud sepem statuere, quo facilius capi queat. Præterquam enim quod illud evidentia facti convicti non repudiamus, sed ipsi admisimus in § 12. Nihilominus & hoc nobis largientur, sepimentum silvæ modo laudatam occupationem per universitatem & generalem illam Principis præventionem, de qua § 5. seqq. pluribus actum, valde confirmare, ac singulis palam ostendere, cui iure præventionis circa venationem feræ debeantur. Accedit, quod non modo ad capiendarum ferarum specialem adprehensionem hæc inclusio propius destinata sit, sed paullo clarius etiam evineat, soli se.

ſepienti ius in feris incluſis huc uſque quaſitum eſſe, ut reliquos omnes venatores ab illorum captura & arcere, & ab ipſis captas ſibi vindicare poſſit. Cum, quod ad effectum hunc attinet, quiſque ſepientium ſilvam pro domino habendus ſit. Neque libertas naturalis, quam de feris incluſis tantopere iactat cum aliis Doctoribus Frantzkius ad §. 10. *J. de R. D. n. g.* ſententiæ noſtræ impedimento erit, præſertim ſi demus, exitum eiſmodi feris ubique præcluſum eſſe, ut ex illa ius quoddam præventionis circa venationem vicino ſibi fingere quidem, non tamen ſperare liceat, ſpe eventum ludente.

§. XXIII.

Valde anceps caſus octavus ex dictis noſtris decidendus hic ſequitur, quum fera incluſa viviario protinus evadit eius cuſtodiam, in vicinumque ſaltum ſe recipit, ibique capitur a præveniente venatore. Lis ergo ſubnaſcitur, ſit ne fera capta priori domino reſtituenda, an capienti ex iure præventionis relinquenda. Sane refert noſtra, cum Hugone Grotio in *Lib. II. de J. B. & P. c. VIII. §. 3.* ponderaſſe has circumſtantias. Fera capta num ſigno quodam diſtincta fuerit, an eodem deſtituta. Si hoc, probabilis admodum eſt coniectura, pro dereliſta illam feram haberi, cum internofci, quod noſtra fuerit, ab aliis haut ægre valeat. Jus vero noſtrum interit, ſi ſimplius ad exercitium nequit perducī. Non refragante Hugo Grotio de *J. b. & p. Lib. II. cap. IV. §. V.* qui dereliſtum illud cenſet, cuius recuperandi ſpes plane decollat. Quæ tamen eo caſu ampliſſima ſuper eſt, quo feræ addita ſunt *γυγλοπαρα* ſive crepundia, eiſque certū aliæve feræ facile inter ſe diſcerni poſſunt. Neque enim alio ſine eiſmodi ſigna adpenſa fuerunt feræ, quam ut ab aliis occu-pata & cognita priori domino ſit reddenda, utpote qui hoc modo dominium ſuum retinere unice intendit. Deinde in ap-rico eſt, dominium non expirare amiſſa poſſeſſione naturali, uti liquet de re furto, aut vi ablata, ſed animum derelinquendi

ne-

cessario requiri ad illud amittendum. Iam vero hunc elidit γνώρισμα, fera adpensum, unde pristinam possessionem probare potest dominus viviarum, adeoque feram a præveniente captam sibi iure vindicabit. Quæ cum ita se habeant, non puto, quemquam futurum esse, qui nos in tuenda hac sententia reprehendere audeat. Dubia enim, quæ viri & animi prudentia, & variæ eruditionis laude conspicui profuerunt contra laudatam Grotii opinionem, etiam refelli possunt. Sic B. D. Zieglerus in *Comment. ad vit. loc. Gros.* autumat, ut per amissionem libertatis feræ fiunt nostræ; ita per recuperationem libertatis nostras esse desinere. Sed præsupponit vir prudentissimus, dominium semper cum possessione coniunctum esse. Id certe est, quod paullo ante ex principis iuris naturæ negavimus. Pingit insuper magis, quam probat, illam libertatis naturalis recuperationem in nostro casu. Huic enim maximo est impedimento sæpius dictum γνώρισμα, feræ adnexum. Unde, differentia a ceteris feris conservatur, & adminiculum iuris sui probandi priori domino salvum remanet, quo vanum prævenientis desiderium extinguere potest. Neque tanta est Pufendorffii autoritas *Lib. IV. de J. N. & G. cap. VI. §. 12.* ut eius ductu bonam causam deseramus. Qui existimat signa feræ impressa, domino manifestæ prodesse, non vivario detentæ, quæ nativam feritatem nondum exiit. Nam extra dubitationem nostram positum est hoc exemplum, cum in eo feræ dominium ex consuetudine revertendi æstimetur ac retineatur. Ecquis autem nescit, in feris cicuratis ius venandi, nedum ius nostrum præveniendi circa venationem penitus cessare. Talis fera erat Ascanii cervus apud Virgilium VII. *Æn.* qui, canente Poëta,

- - Manum patiens, mensæque adfueris herili,
Errabat silvis, rursusque ad limina nota,
Ipse demum fera quamvis se nocte ferebat

De

De qua fera, si revertendi consuetudinem obiciat, occupantium ac prævenientium fieri, non repugnamus quamdiu alia voluntatis coniectura non adparet. Conf. D. Wagenfeilii *Disp. de Venari. S. IX.* Et *γνώσιμα* adpositum fuit non referendi dominii causæ, sed ut pristinæ mansuetudinis refrigeret memoriam. Quod tamen ad feras exoticas nolumus extensum, verum si quæ illarum e prioris domini custodia dilapsæ fuerint, eidem restituendas, nec iure præventionis auferendas esse. Non hanc solum ob causam, quia facultas probandi priorem possessionem utique suppetit, etiamsi exotica istæ feræ in saltu quodam vagentur, prout illic cum sui similibus confundi nequeunt, sed ob adcuratorem quoque rationem, quam Illustr. D. Thomastus notavit ad D. Strauchii *Exercit. VI. §. 28.* quia usu fori eiusmodi feræ pro mansuetis habentur. Conf. Eiusdem *Dissert. de iure Colorum cap. III. §. 39.* Videamus autem porro ea, quæ Excell. D. Gribnerus nostræ sententiæ obiicit in *Dissert. de eo, quod iustum est circa feras e custodia dilapsas cap. VI. §. VIII.* Primum putat, rationem Grotii supra adlegatam petere principium. Sed iurum consultissimus Vir, me non monitore, probe novit Grotium argumento uti, quod a contrario sensu eruimus. Scilicet, si fera sine adposito signo aut gnorismate e vivario elapsa propter difficillimam sui investigatorem, ac supervenientem cum aliis confusionem, nequit a pristino Domino repeti: inde ex adverso sequitur, ut fera ex eodem loco dilapsa, sed gnorismate ac signo instructa, uti protinus investigari ac discerni potest, ita exulante iure præventionis, oneri restitutionis obnoxia sit. Signum enim illud non ostendit tantum feram aliquando fuisse captam, sed & eam aliter capi non posse, quam salvo iure eius, qui *γνώσιμα* imposuit, sibi que contra prævenientem dominium reservavit. Neque enim talis fera *γνώσιμα* notata, æque ac aliæ, in libertate naturali vagari deprehenditur, illo signo undique dominum

feræ elapsæ evocante. Fera natura neutiquam sufficit, ceteroquin ne feræ quidem in silva circumsepta ad sepientem pertinerent, ceu demonstravimus §. *preced.* 22. quia & ipsæ feram naturam retinent: quam hic sepes; illic signum mitigat eiusque usum impedit, aut minimum suspendit. Leges Romanæ, ad quas tantopere provocat Vir excellentissimus, nos neutiquam feriunt, cum ex principiis iuris naturæ, Germanarumque gentium legibus præcipuas præventionis venatoriæ lites dirimere, animus fuit, Romanorum iure tantum in subsidium excitato *vid.* §. 9. Hinc D. Schoepferum non moramur, in *Synops. Dig. Lib. XXI. tit. 1. n. 9. p. 620.* de millo seu signo restituendo nimis sollicitum, quod cura fera ipso insignita ad occupantem in captura pervenit. Neque enim *γνώρισμα* illud in quæstionem unquam venit, sed utrum fera sic notata, ut ab aliis omnino discerni possit, prævenientis fiat venatoris? Id quod Grotius, cum eoque nosmetipsi constanter negamus, pollicem premente D. Strauchio *l. c.* Ratio enim penitus cessat, qua dissensus modo citati, Doctoris nititur, quod in priore domino præsumatur animus derelinquendi, uti ex superioribus manifestum est.

§. XXIV.

Nonus etiam casus nobis adposite in mentem venit de fera in laqueum incidente, e quo se extricare nequit: ad quem iure præventionis spectare debeat, num ad ponentem laqueum, an potius ad eximentem? Non adeo arduæ erit indaginis decisio, modo circumstantia loci, ubi laqueus positus fuit, exacte consideretur. Alienus ille, aut proprius a ponente selectus est. Si prior ius præventionis deficit, licet fera laqueo ita se intricaverit, ut effugere nequeat, quia iure Germanorum, quod nostra iudicia circa venationem sequuntur, feræ ad dominum loci seu silvæ, perinde ut aliæ res publicæ referuntur *vid.* §. 10. Igitur dominus loci habet ius & laqueum tollendi & ita præveniendi circa captam feram laqueum

dorsius de *J. N. & G. Lib. IV. cap. VI. §. IX.* Præterea ipsi salva est actio iniuriarum, quas domino intulit hoc invito locum alienum ingrediendo ac laqueum capturae causa ponendo per *L. 13. §. ult. D. de iniur.* In fundo proprio si positus est laqueus, aut in loco communi, ubi cuilibet libera permessa est venatio, de qua *§. 25.* dicemus, ius præveniendi circa talem venationem expediendum erit distinctione. Fera capta enim se tam arcte intricavit, ut evadere amplius nequeat, an luctando conandoque adhuc retia eludere possit. Priore casu sine dubio cedit ponenti laqueum per *L. 55. D. de A. R. D.* Posteriore casu, nondum plene capta censetur, donec vis evadendi penitus adimatur, *L. 3. §. 2. D. de A. R. D.* Simili ratione, ut fera, quam canes nostri, nobis non instigantibus, occiderunt, non prius nostra est, quam eam apprehendimus, quod exemplum habet Pufendorsius de *Jur. N. & G. Lib. IV. c. VI §. X. in fin.* ita & cum fera laqueo innexa, sed remanente fuga & luctæ occasione, comparatum est. Quare nec Ludovici Molinae de *J. & J. Tr. II. Diff. XLII. n. 5. seqq.* nec Leonhardi Lessii de *J. & J. c. V. dub. 10.* opinionem, qua feram hanc inter eximentem, & eum, qui posuit laqueum, dividendam statuerunt, aliter, recipimus, quam servata differentia inter restrictam & liberam venationem, ut hic, non illic, admittatur *v. §. 18.* nisi in posteriore casu quoque præventio sive a ponente, sive ab eximente, liquido doceri possit. Fallitur vero Hugo Grotius in *Lib. II. de J. B. & P. c. VIII. §. 4.* cum exigit laqueos & instrumenta debere in nostrapotestate esse. Nam alienis eisque commodatis, aut conductis, retibus ac laqueis captavisse feram, nihil impedit. Hinc venanti acquiritur illa, non laquei aut retium domino, quia actio naturaliter non inest instrumento, nisi alterius ope concurrente.

§. XXV.

Ordinis filo nos ducente ad decimum casum transimus, quo ius præveniendi, circa venationem proprietario contra

DE JURE PRÆVENTIONIS.

44.

usufructuarium; licet huic usufructus omnium bonorum ab illo sit concessus, merito vindicamus. Rationes autem quibus persuademur, ex traditis iurium principii dependent, exemplisque optimis illustrantur a B. Fritschio *in Corp. Jur. Venar. P. II. Conf. XIX. tot.* Principio feras non esse in fructu, probatum dedimus §. 17. 16. 19. Non repugnante iuris etiam Romani hypothefi, secundum quam feras non iure soli, sed iure occupationis demum acquiruntur, claro argumento, feras non esse in fructu. Deinde ignota est nemini præventio illa generalis Principum circa venationem, accedente prohibitione qua privatis illa sub pœna severissima adempta fuit *vid. §. 5. seqq.* Præterea inter regalia collocata est venatio, quorum concessio non præsumitur, nisi expressis verbis facta esse probetur, quam rationem pro more suo benenucleavit B. Fritschius *l.c. n. 13. seq.* Adeo vera hæc sunt, ne ius venandi quidem ex generali investitura in subfeudum valide concessum esse intelligatur, penes vasallum iure præveniendi manente adversus subvasallum, quod B. D. Jo. Christophorus Heroldus in *Obs. Forens. XIV.* præclare defendit. Neque tanti Jcti fundamenta destruunt, quæ integra *Diff. de iure venandi ex generali investitura in subfeudum valide concessio, sed defectu subinfeudantis extincto* opposuit D. Loefflerus *ibidem §. 11.* Cum enim generalitatem investituræ sufficere existimat præveniendi subvasallo, procedit in eis, quæ ob singularem adfectionem, vel aliam causam non excipiuntur, uti est venatio, adeo chara summis imperantibus aliisque, ut inter oblectamenta regia a multis sæculis redacta sit. Hinc sola conditio personarum subvasallo tale negotium neutiquam conficit, ceteroquin dissentienti opus non fuisset, pro iuris quæstione, substituere eam, quæ facti est *l.c. §. 22.* sibi que probationem reddere multo difficiliorem. Scientia quoque & patientia domini, quam coniecturæ loco ad corroborandam opinionem suam adducit, satis monstrant, generalem investi-

tu-

turam subvasallo non profuisse ad ius venandi contra vasallum acquirendum. Ne dicamus, regalium interpretationem stricte esse faciendam. Quibus non obest, ius prævenandi tempore immemoriali præscribi posse in fundo alieno. Verum id esse, fatemur, ac non per modum servitutis in terris Germaniæ, sive realis, sive personalis, sive denique iurisdictionalis, quam Uldericum Zasium hanc ob causam acriter refutans Franciscus Zoanettus in *Tr. de venatione Germanica* n. 66. excogitavit, quia ad venationem privatorum speciali Principis concessione opus est. Etenim ferae sunt res publicæ per §. 9. ideoque per modum privilegii ius illas capiendi acquirendum est: Sed quem præterit, præscriptionem immemoriam esse instar privilegii. Tacemus, regulam, qua omne ius reale in fundo alieno quæsitum, esse protinus servitutem, univèrse sumtam a nobis hautquaquam concedi, pignore aliisque rebus eandem infringentibus. Quamvis porro Georgius Mohr, *Tr. de Venat. P. II. Q. 2. n. 4.* & post eum D. Schilterus in *Exercit. ad Dig. IV. §. XIX.* moneat hunc, qui de iurisdictione inferiore & superiore investitus, etiam ius venandi exercere posse. Nihilominus hæc iura nunquam se mutuo inferre, ut nemo adseruerit; ita nec semper sub se contineri, statuemus, nisi inspecta simul loci consuetudine. Quare Ilustr. Dn. Bergerus in *Oec. Iur. Lib. II. Tit. II. §. VIII. not. IV.* ex iurisdictione tantummodo præsumtionem excitari pro iure venandi, quæ minus sufficiat in iudicio possessorio, ac proinde ad petitorium remittendam fore. Redeuntibus ergo nobis ad casum propositum, arbitramur ius præveniendi tunc usufructuario contra proprietarium convenire posse circa venationem, si fundus cum omnibus iuribus, quæ eum in loco concessionis comitantur, tradatur, ut venationes ita vel per modum pertinentiarum, loci consuetudine eas admittente, exerce-

antur. Nam loci consuetudo, non negotii natura, quorum illa ut optima legum, ita etiam huius pacti interpret erit, ut alicubi ius præveniendi circa venationem prætereunda usufructuarius possit.

§. XXVI.

Neque tandem silentio prætereunda est venatio libera, quæ undecimum casum nobis suppeditare potest. Etenim illa, florente inter Romanos statu populari, actus erat iuris communis *vid. §. 9.* at Germani aliæve gentes ætate nostra, quæ libera venatione delectantur, ad actus iuris singularis ac privilegii reduxerunt. In dubio itaque restricta potius quam libera venatio præsumitur. Ita Jacobus Cuiacius oportune scripsit *Lib. IV. O. 2. Mores ubique ius gentium circa venandi facultatem subegisse.* Id quod etiam comprobatur formula solemnis, tabulis privilegii inserta, die Freyheit nach Reh und Füchsen zu jürsten, laut Jagd-Briefse. Hinc perducunt operæ pretium, qui ex eo, quod alias libertas naturalis præsumitur, non iuris privilegiati, sed communis actum esse venationem, sicubi vigeat, pro viribus suis probare contendunt. Quos convincere possunt, quæ protulimus §. 7. & 11. ut qui territorium universum occupavit, is quoque in iure & facultate venandi prævenire subditos suos, feris ad res publicas relatis. Principe ergo semper in possessione & exercitio istius iuris existente, subditorum actus pro clandestinis & violentis reputandi sunt, donec privilegium doceatur, uti F. cult. Juridic. Ingo stadiensem pronuciavisse apud Nicolaum Everhardum *Vol. I. conf. X. legimus.* Si desiderentur exempla eorum, qui libera venatione fruuntur, non in singulis modo gentibus occurrunt, ut de Hungaris Thomas Lanfius *P. I. Consult. in Orat. pro Hungaria p. 457.* de Svevis D. Stephanus Christoph. Harprecht in *Sciagraphia, ad uberiolem commentarium viam pandente von der Freyen Jürst-Gerechtigkeit, sed & certis sive collegiis, sive personis, ut Salinatoribus nostris, itemque in*
qui.

quibusdam Academicis ad honestam recreationem cultoribus artium liberalium, quod de Giessensi, Tubingensi, Helmstadiensi aliisque Academicis facillimum esset ostensu, nisi ad finem festinaremus. Ne repetamus e superioribus §. 8. & 12. quæ de feris noxiis, aut vilioribus, dicta sunt, quippe quas libera venationi multis in locis adhuc subiectas esse, adeoque iuri præventionis ansam dare, nemo ignorat. Quocumque autem modo sese habeat libera hæc venatio, cum illa promiscue utantur omnes, inde sequitur, ut se in ea singuli prævenire possint. Maxime si spes adfulgeat, ut ex aliqua circumstantia evidentia facti deducatur, ad communionem deproperare haut licet. Ne cuncta, quæ in §. 17. differimus non sine fastidio nauseabundis reposuisse videamur. Alium enim nunc fingemus casum, libera venationi paullo convenientiorem. Scilicet quatuor exeunt venatum, & in ferarum persecutione concurrunt. Accidit vero, ut numerus ferarum impar existat numero venatorum, & fortuna reluctante vel una saltim capitur, quæ deinceps sive præventioni, sive communioni locum facere apta est. Præventioni quidem, si circumstantiæ istæ se dederint, quos §. 20. cum cura expendimus. Communioni vero, vel casu, vel consensu, illam inducente: utroque tamen modo providendum, an velint pro indivisa feram consumere, tunc cessat disceptatio; sin minus, venatoria quadam societate obtinente, iura sociorum, quoties eodem pœnitet communionis, sub examen vocanda sunt. Quæ aut pacto desinverunt, aut non. Si prius, illud legem dabit divisioni; sin posterius, æquis partibus captam feram dividere convenit per *L. 29. pr. D. pro soc.* Et sicut iuris intellectu quisque partem in re communi, etiamsi minima, habere intelligitur p. *L. 66. §. 2. D. de legib. 2.* ita in rebus minimis socium fallere turpissimum est, propterea quod auxilium sibi se putat adiunxisse, qui cum altero rem communicavit, quod pulchre ostendi Cicero in *Ort. pro Sext. Rosc. Amer.* Hanc vero fraudis suspicionem vel usus sortis, vel distractio feræ capte avertet. Nam sociis adprime convenit, communionem rei æqualem unicuique illorum potestatem tribuente, ut hac inter se dissimulata, humanitate concordia in vicem certent, unusque alteri id concedat, quod industria & prudentia eius meretur. Plures superesse casus, fatemur, verum in his, maxime controversis, ac brevitate studio impellente, ad-

quiescendum erat,

FINIS.

NOBILISSIMO atque DOCTISSIMO
DOMINO RESPONDENTI,

FAUTORI SUO HONORATISSIMO

Salutem!

TRahit sua quemque voluptas, adiuvente ingenii nostri varietate. Sic alia sunt aulae, alia scholae oblectamenta. Illic venationes in deliciis habentur; his arident disputationes. Quarum illae nunquam non ad bella, haec ad ambigua fori negotia praeparaverunt. Nam in venatione quidam quasi martius ludus, scholaeque bellorum, deprehenditur. Neque disputantium exercitationes alia mente instituuntur, quam ut fori praeludia sint. Venatores, sibi oblatum hostem adoriri ac persequi, invadentem excipere ac sustinere, in tempore addiscunt. Quem vero fugit, certamina inter se disputantium eopertinere, ut iurium cultores instruant, quo modo dubia causarum fata promte excipere possint. Cum ergo tale argumentum, Iuvenis Politissime, opportune elegeris, quod utramque in se continet praeparationem. Mirum non est, si & aulae & curiae Te mirifice commendare queas. Aula enim, quam in posterum coles ac frequentabis, regium illud oblectandi genus sibi reddidit proprium. Ferarum copia hoc sapius exigente, ut praesentissimum damnum avertatur. Curia vero, ad quam pedes Tuos promovebis, Te iubet, non prensare lites, sed per legimos tramites, si qua iniquitas in illis occurrit, protinus hanc expellere. Prudenter itaque feceris, quoties revocabis in mentem Tuam, quae causarum Patronis vetuit consularis Orator, Cicero, (a) callentissimus earum indagator: ne sint *aucupes syl-labarum*. Quae vituperatio istis maxime convenit, quibus placuit, arctiore gyro includere diligentiae suae cursus. Sola iuris scientia contenti, amœna artium reliquarum studia negligunt atque contemnunt. Hinc accidit, ut altius non provehantur, quam, eodem Cicerone fatente, (b) *praecones actionum, & cantores formularum* in foris evadant. Aliud Tibi semper animi propositum fuit, quam primum Te in Fridericianam hanc Academiam conferres. Philosophiam quoque, a qua initium fieri, vera discendi prudentia requirit, probe excoluisti. Neque enim illa iurisprudentiae falsam ancillatur, ut vulgi error imperat, sed eandem, ceu commune ac necessarium aliquod fundamentum comitatur. E-ne igitur ages, si quas semel arctissimo nexu conjunctas artes percepisti, nunc, occasione ita serente, ad perpetuum vitae Tuae usum convertas. Quo pacto id facile consequeris, quod multis arduum videtur. Neque praemia, uti mihi habeo persuasissimum, unquam Tibi deficient. Sed ex veterum Iurisconsultorum augurio, dum actiones desinent in foro, in aula Tibi honores dispensabuntur. Macte, qua semel incepisti, fide, prudentia, diligentia, & morum integritate. Inde enim spes quam pulcherrima me sustentat, ut probis viris bonum civem, ita Optimo Parente, Te probaturum esse Filium, longe dignissimum. Vale!

(a) *Lib. 1. de Oratore p. 11. 313.* (b) *l. c.*

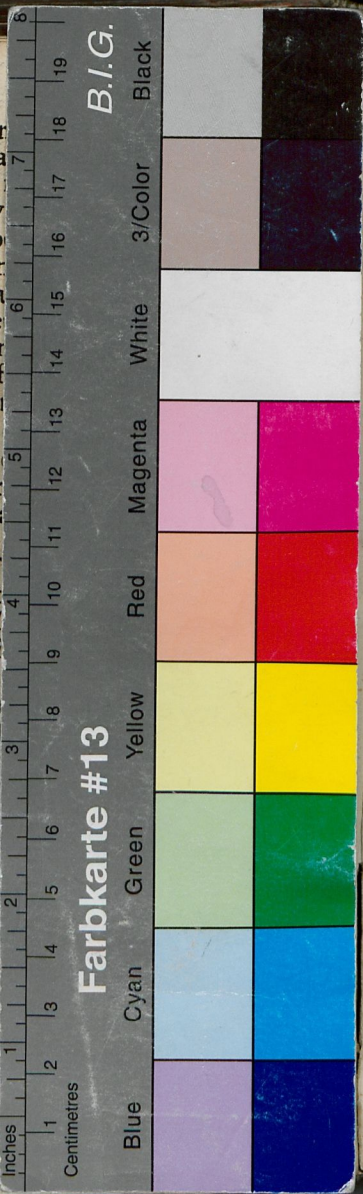
TUIS EX ANIMO

D. IO. FRIDEMANN Schneider,

P. P. ORD.

xx.

DISSERTATIO IURIDICA

DE

IURE PRÆVENTIONIS
CIRCA VENATIONEM,

Don

Recht der Vor-Jagd!

Quam

DIVINIS AUSPICIIS

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO REGIÆ DOMUS PRINCIPE AC DOMINO

D. N. CAROLO,

PRINCIPE BORUSSIÆ MARCHIONE BRANDENBURGICO, RELIQUA
IN REGIA ACADEMIA FRIDERICIANA

PRO-RECTORE MAGNIFICO

PRÆSIDE

IO. FRIDEMANN SCHNEIDER,

PHIL. ET IUR. DOCT. LOG. AC PRIM. PHIL. ORD. IURIUM EXTRAORD. PROFESSORE

Ad diem 3. Octobr. MDCCXV.

MODESTO DISQUIRENTIUM EXAMINI SUBICIT

CHRISTIANUS AUGUSTUS HIEPE,

Sangerhufanus Thuringus, Advocatus Regininis Weisenfeldensis Ordinarius,

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Litt. CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.